

VYSOKÁ ŠKOLA POLYTECHNICKÁ JIHLAVA

Katedra sociální práce

**Mobilní aplikace v kontextu rizikového chování
mladých lidí**

bakalářská práce

Autor práce: Kristýna Dobrovolná

Vedoucí práce: doc. PhDr. Milan Tomka, PhD.

Jihlava 2020

Vysoká škola
polytechnická
Jihlava

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Autor práce:	Kristýna Dobrovolná
Studijní program:	Zdravotně sociální péče
Obor:	Zdravotně sociální pracovník
Název práce:	Mobilní aplikace v kontextu rizikového chování mladých lidí
Cíl práce:	Zjistit jaké souvislosti existují ve využívání vybraných mobilních aplikací a rizikového chování.

doc. PhDr. Milan Tomka, PhD.
vedoucí bakalářské práce

Mgr. Markéta Dubnová, PhD.
vedoucí katedry
Katedra sociální práce

Abstrakt

DOBROVOLNÁ, Kristýna: Mobilní aplikace v kontextu rizikového chování mladých lidí. Bakalářská práce. Vysoká škola Polytechnická Jihlava. Katedra sociální práce. Vedoucí bakalářské práce: Doc. PhDr. Milan Tomka, PhD. Stupeň odborné kvalifikace: bakalář. Jihlava 2020

Bakalářská práce je zaměřena na rizikové chování mladistvých lidí na sociálních sítích prostřednictvím mobilních aplikací Facebook a Instagram. Cílem bakalářské práce bylo identifikovat míru rizikového chování na sociálních sítích, dále identifikovat povědomí mladistvých o rizicích spojených se sociálními sítěmi a identifikovat závislost mezi uvědomovaným rizikem a mírou rizikového chování na sociálních sítích. V teoretické části jsou vymezeny pojmy mobilní aplikace, sociální síť, rizikové chování, věková skupina adolescenti a rizika spojená s online prostorem. Výzkumná část je realizována kvantitativním výzkumem formou dotazníkového šetření. Na základě analýzy těchto dat bylo zjištěno, že existuje jen minimální závislost mezi povědomím o rizicích sociálních sítí a mírou rizikového chování. Potvrzuje se tak také předpoklad, že mladí do značné míry i přes dostatečné a dostupné informace o těchto rizicích podceňují jejich závažnost a nevnímají je jako hrozbu.

Klíčová slova

Mobilní aplikace; sociální síť; mladí lidé; rizikové chování; online rizika;

Abstract

DOBROVOLNÁ, Kristýna: Mobile applications in context of risky behaviors of adolescents. Bachelor thesis. Vysoká škola Polytechnická Jihlava. Department of Social Work. Thesis supervisor: Doc. PhDr. Milan Tomka, PhD. Professional work degree: Bachelor. Jihlava 2020

This bachelor thesis is focused on the risky behavior of adolescents on social networking sites facilitated by the usage of mobile applications Facebook and Instagram. The objective of the thesis is to identify the degree of the risky behavior on the social sites, awareness the adolescents have of the risks involved with social networking and the correlation between the awareness and the behavior. The theoretical part defines the terms mobile application, social network, risky behavior, adolescents and risks linked to online presence. The research part is facilitated by survey-based quantitative research. In this part, the results of the survey were evaluated and based on them was determined the level of risky behavior, awareness of the risks of social networks, and the relationship between the level of risky behavior and the level of perceived risk. Based on the analysis of this data was discovered that there's only minimal dependence between awareness of risks of social networks and level of risky behavior. It can be confirmed the assumption that although adolescents have adequate and available information about these risks, they underestimate their seriousness and don't perceive them as a threat.

Keywords

Mobile Application, Social Network, Adolescents, Risky Behavior, Online Risk.

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je původní a zpracovala jsem ji samostatně. Prohlašuji, že citace použitých pramenů je úplná, že jsem v práci neporušila autorská práva (ve smyslu zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, v platném znění, dále též „AZ“).

Souhlasím s umístěním bakalářské práce v knihovně VŠPJ a s jejím užitím k výuce nebo k vlastní vnitřní potřebě VŠPJ.

Byla jsem seznámena s tím, že se na mou bakalářskou práci plně vztahuje AZ, zejména § 60 (školní dílo).

Beru na vědomí, že VŠPJ má právo na uzavření licenční smlouvy o užití mé bakalářské práce a prohlašuji, že **s o u h l a s í m** s případným užitím mé bakalářské práce (prodej, zapůjčení apod.).

Jsem si vědoma toho, že užít své bakalářské práce či poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠPJ, která má právo ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, vynaložených vysokou školou na vytvoření díla (až do jejich skutečné výše), z výdělku dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence.

V Jihlavě dne 29. července 2020

.....

Podpis studentky

Poděkování

Tímto velmi děkuji panu Doc. PhDr. Milanu Tomkovi, PhD. za odborné vedení bakalářské práce, za cenné rady, pomoc a vstřícný přístup po celou dobu studia. Poděkování patří také paní Ing. Stanislavě Dvořákové PhD. za cenné rady při zpracování empirické části práce. Ráda bych také poděkovala rodině a partnerovi za podporu a trpělivost během zpracovávání bakalářské práce. Velké poděkování patří všem respondentům za jejich čas, který věnovali vyplňování dotazníku.

Obsah

Cíl práce.....	15
1 Teoretická část.....	16
1.1 Vymezení pojmů.....	16
1.1.1 Mobilní aplikace.....	16
1.1.2 Sociální sítě	17
1.1.3 Facebook	18
1.1.4 Instagram	18
1.2 Mladí lidé – adolescence.....	20
1.3 Rizikové chování	22
1.3.1 Syndrom rizikového chování v adolescenci	22
1.4 Typy rizikového chování	23
1.4.1 Rizikové chování v kyberprostoru.....	23
1.5 Vybraná rizika spojená s využíváním Facebooku a Instagramu.....	25
1.5.1 Nomofobie.....	25
1.5.2 Netolismus – závislost na internetu.....	25
1.5.3 Kyberstalking	27
1.5.4 Kybergrooming	28
1.5.5 Kyberšikana.....	28
1.5.6 Sexting.....	30
2 Výzkumná část	32
2.1 Předmět výzkumu	32
2.1.1 Výzkumné otázky.....	32
2.1.2 Výzkumný cíl	32
2.2 Metodika	32
2.3 Charakteristika výzkumného vzorku	34
2.4 Výsledky dotazníkového šetření.....	37

2.4.1	Interpretace výsledků.....	37
2.4.2	Vyhodnocení uvědomovaného rizika	40
2.4.3	Vyhodnocení rizikového chování.....	46
3	Diskuze	59
4	Návrh řešení a doporučení pro praxi	62
	Závěr.....	64
	Seznam použitých zdrojů	65
	Přílohy	68

Seznam tabulek

Tabulka 1 – Bodové rozpětí hodnocení míry rizikového chování	31
Tabulka 2 – Bodové rozpětí hodnocení úrovně povědomí o rizicích.....	31
Tabulka 3 – Přehled využívaných sociálních sítí	43
Tabulka 4 - Povědomí o sledovanosti na sociální síti Instagram	51

Seznam grafů

Graf 1 – Složení respondentů	33
Graf 2 – Složení respondentů muži a ženy.....	34
Graf 3 – Věkové složení respondentů	34
Graf 4 – Celkový součet dosažených bodů respondentů z výroků.....	35
Graf 5 – Celkový součet dosažených bodů respondentů z otázek.....	36
Graf 6 – Závislost mezi mírou uvědomovaného rizika a mírou rizikového chování	37
Graf 7 – Sdílení osobních údajů	38
Graf 8– Doba, kterou věnuji sociálním sítím, je efektivní trávení volného času	38
Graf 9– Komunikací s neznámými osobami na soc. sítích se nevystavuji žádnému nebezpečí	39
Graf 10- Při osobní schůzce s neznámou osobou, kterou jsem poznal (a) na soc. sítích, nehrozí žádné riziko	40
Graf 11– Porovnání odpovědí výroků č. 3 a č. 4.....	40
Graf 12– Při využívání sociálních sítí se mohu stát obětí kyberstalkingu	41
Graf 13 – Kyberšikana je méně závažný čin, než šikana v reálném světě	42
Graf 14– Sdílení příspěvků a posílání zpráv s intimním obsahem mě nemůže nijak poškodit	42
Graf 15– Vyhledávání příspěvků s erotickým nebo násilným obsahem je chování, které lze považovat za rizikové	43
Graf 16– Preferovaná místa při využívání sociálních sítí	45
Graf 17– Veřejné sdílení údajů.....	46
Graf 18– Četnost sdílení osobních údajů s neznámými uživateli.....	46
Graf 19– Porovnání otázek č. 2 a č. 3.....	47
Graf 20 – Časový úsek pobytu na sociální síti	48
Graf 21- Četnost komunikace s neznámými osobami.....	49
Graf 22– Četnost osobních schůzek s neznámou osobou.....	50
Graf 23– Četnost sdílení autentických zranění.....	51
Graf 24– Četnost zveřejňování komentářů se zesměšňujícím obsahem	52
Graf 25 – Četnost zveřejňování komentářů s ponižujícím obsahem.....	53
Graf 26– Porovnání odpovědí otázek č. 10 a č. 11	54
Graf 27- Četnost dílení násilného obsahu	55
Graf 28 – Četnost sdílení intimního obsahu se známými uživateli	56

Graf 29– Četnost sdílení intimního obsahu s neznámými uživateli	56
Graf 30 – Porovnání odpovědí otázky č. 13 a č. 14	57

Seznam použitých zkratek

SRCH – D syndrom rizikového chování

Úvod

Mobilní telefony a aplikace s nimi spojené jsou již každodenní dominantní součástí našich životů. Mobilní telefony lze pozorovat v rukách dětí, adolescentů, dospělých i seniorů. Prostřednictvím mobilních telefonů lze volat, psát sms, připojit se na internet, využívat široké spektrum mobilních aplikací s různým zaměřením, posílat e-maily a také pomocí těchto zařízení být připojen na sociální síť.

Sociální sítě jsou již známým celosvětovým fenoménem. Na sociální síti si jedinec vytvoří profil, pomocí kterého může komunikovat s ostatními uživateli, sdílet informace, fotografie atd. V listopadu 2019 byla nejpopulárnější sociální síť Facebook využívána 2,41 miliardami lidí z celého světa. Neméně známou a využívanou sociální sítí je Instagram, kromě těchto dvou známe např. Snapchat, Badoo či Ask.fm. Využívání sociálních sítí však s sebou nese i rizika a každý uživatel těchto sítí by měl být o těchto rizicích informován, aby předešel následným nepříjemnostem, které jsou s těmito riziky spojeny (Sociální sítě, 2019).

Tato práce je zaměřena na rizikové chování mladých lidí na sociálních sítích a jejich povědomí o rizicích, které sociální sítě přináší. Vzhledem k aktuálnosti využívání sociálních sítí mladistvými lze pozorovat nárůst rizikového chování páchaného prostřednictvím těchto sítí.

V adolescenci prochází jedinec fyzickými i psychosociálními změnami, pomocí kterých dochází k přechodu od dětství do dospělosti (Atkinson, 2003). Profesor Richard Jessor zastává názor, že rizikové chování pomáhá adolescentovi se vyrovnat s těžkostmi tohoto vývojového období (Kabíček et. al, 2014). V teoretické části práce jsme se zaměřili na vymezení základních pojmů, kterými jsou mobilní aplikace a sociální sítě. Dále je teoretická část práce věnována charakteristice vývojového období adolescence, jejím změnám a vývojovým úkolům. Na tuto část práce navazuje vymezení typů rizikového chování a dále je věnována pozornost samotným rizikům spojených s vybranými sociálními sítěmi Facebook a Instagram. V kapitole praktická část je identifikována míra rizikového chování se zaměřením na sociální síť Facebook a Instagram, úroveň povědomí mladých lidí o rizicích sociálních sítí a závislost mezi mírou rizikového chování a uvědomovaného rizika.

Motivace

V dnešní společnosti si již většina z nás nedovede představit život bez mobilního telefonu, pomocí kterého lze komunikovat s ostatními lidmi, pomocí mobilních dat či wifi být připojeni na internet, sdílet s ostatními lidmi fotografie a videa, zaplatit účty, přihlásit se do internetové banky, být online na sociální síti atd. Mobilní telefony se staly naší běžnou součástí a tato zařízení lze vidět v rukách všech věkových kategorií.

Mobilní telefony a s nimi spojené aplikace však obnáší i plno rizik a příležitostí se moci chovat rizikově. Mezi mladistvými je velmi rozšířené mít své účty na sociálních sítích a pomocí těchto sítí získávat popularitu, vytvářet si online vztahy apod. a také je zde velká příležitost jednat v anonymitě. Osobně jsem také uživatelkou sociálních sítích a již několikrát jsem se setkala s riziky, které tyto sítě obnáší. Na sociálních sítích pozoruji chování ostatních uživatelů a množství z nich lze označit za rizikové.

Během své adolescence jsem si sama prošla rizikovým chováním, které mi pomohlo získat zkušenosti a ponaučení, ale také nepříjemné zážitky, které mě ovlivňují doposud. V době mého mladistvého věku byly sociální sítě v začátcích, ale věřím, že bych byla ochotna se zcela pohltnout do online světa. Z důvodu mnou získaných pozitivních a negativních zkušeností s rizikovým chováním, náročného životního období v mladistvém věku a nynější popularitou sociálních sítí mezi mladistvými, jsem si vybrala pro psaní bakalářské práce toto téma. Pomocí této práce bych ráda upozornila na vybraná rizika sociálních sítí, na možnosti rizikového chování na těchto sítích a přispěla tím k rozšiřování povědomí společnosti o těchto problémech.

Cíl práce

Cílem práce je identifikovat pomocí kvantitativního výzkumu míru rizikového chování mladistvých na sociálních sítích, jejich povědomí o rizicích spojených se sociálními sítěmi a identifikovat závislost mezi mírou uvědomovaného rizika spojeného s využíváním sociálních sítí a mírou rizikového chování na těchto sítích.

1 Teoretická část

Teoretické části práce je zaměřena na vymezení základních pojmů, dále na věkovou kategorii mladistvých, na typy rizikového chování a na rizika, která jsou spojena se sociálními sítěmi.

1.1 Vymezení pojmů

1.1.1 Mobilní aplikace

Pokud se chceme zabývat mobilními aplikacemi, je nutno si přiblížit, co je to smartphone, tedy chytrý telefon, na kterém jsou tyto aplikace využívány. Pojmem Smartphone, v překladu chytrý telefon, se označuje mobilní zařízení, které nemá tlačítkový displej a funguje prostřednictvím dotykové obrazovky. Tato zařízení mají operační systém s dispozicí mnoha funkcí. Nejvíce využívanými operačními systémy jsou Android, iOS a Windows (Smartphone, 2020). Mobilní aplikace je aplikace určená pro smartphony/chytré telefony, tablety a jiná mobilní zařízení. První vyvinuté aplikace sloužily především k prohlížení a tvorbě emailu, sledování počasí, psaní zpráv, zobrazení kalendáře s možností vložení poznámek a upozornění. První mobilní aplikace vznikla v roce 1998 a byly to hra Snake, kalendář a kalkulačka, tyto aplikace vznikly ve společnosti Nokia. Postupem času byly kladeny stále větší požadavky na funkci aplikací. Jako reakce na tyto požadavky začaly vznikat další aplikace s rozmanitými funkcemi, nejen hry a zábava pro mladé i starší, ale i aplikace, které nám určí polohu uživatele nebo pomohou vybrat a naplánovat trasu ke zvolenému cíli pomocí GPS. V dnešní době dosahují veliké obliby firemní aplikace, díky kterým probíhá komunikace mezi zaměstnanci, tvorba pracovního plánu, sdílení návrhů apod. Obrovský rozmach zaznamenávají aplikace pro nákup z domu. Mobilní aplikace jsou buď nainstalovány v přístroji od výrobce, nebo jsou dostupné na různých portálech jako například App Store nebo Google Play (JetRuby agency, 2017).

Aplikace lze rozdělit do několika skupin. Mezi hlavní a nejvyužívanější se řadí antivirové programy, grafické editory, kancelářské balíky, hry, poštovní programy, aplikace určené pro komunikaci nebo výuku. Mnohdy se jedna aplikace skládá z více aplikací, kde každá má svoji vlastní funkci, například grafické programy nebo aplikace tzv. kancelářských balíků (Čech a Zvoníčková, 2017).

1.1.2 Sociální síť

Jedná se o internetové stránky, na kterých si každý uživatel může založit vlastní profil. Na tomto profilu může sdílet informace s ostatními uživateli veřejně anebo soukromě pomocí zpráv. Nejznámější a nejvíce používanou sociální sítí je Facebook, kterou v roce 2016 využívalo 1,5 miliardy lidí (Kožíšek a Písecký, 2016).

Sociální síť má své umístění na internetu a díky ní máme možnost se s okolím podělit o své názory, fotky, pocity, zážitky apod. Sociální sítě mají své pozitivní stránky. Od získání informací, seznámení se s ostatními lidmi až po vyslechnutí či získání pomoci od druhých. Sociální sítě jsou charakteristické třemi znaky:

- musí být založen vlastní účet (profil)
- prostor pro sdílení příspěvků, fotografií atd.
- vytváří se vztahová síť (komunita)

(Nebojte se internetu, 2020)

Sociální sítě bohužel obnáší i rizika, protože se pohybujeme ve světě plném anonymity, ve světě jiného času a místa. Mezi nejrizikovější věkové skupiny využívající sociální sítě patří děti a mladiství. Jejich málo rozvinutý cit pro zodpovědnost a neuvědomování si různých důsledků velmi napomáhá rozvoji rizikového chování a ohrožení jedince riziky spojených s pohybem na sociálních sítích. Pro děti a mladistvé je virtuální svět sociálních sítí senzací a nechají se jím velmi snadno a rychle pohltit (Máca, 2014).

Tyto sítě jsou v dnešní době využívány nejen pro soukromé účely, ale i marketingové. Sociální sítě jsou využívány po celém světě každý den. Více než 600 milionů lidí je denně připojeno na svých internetových profilech (Řezníček, 2013).

Před tím, než se u nás objevil Facebook, bylo široké spektrum jiných sociálních sítí. Mnoho lidí určitě vzpomíná na weby lide.cz, spoluzaci.cz, xchat.cz a také třeba libimseti.cz. Nejvyužívanější mezinárodní sociální sítí je, jak již bylo řečeno Facebook, mezi další velmi rozšířené a známé sítě patří Instagram, Twitter, ask.fm, Youtube (Kožíšek a Písecký, 2016).

1.1.3 Facebook

Jedná se o největší a nejrozšířenější sociální síť na světě. Celkem je dostupný ve více než 70 jazycích. Mark Zuckerberg založil tuto sociální síť v únoru 2004. Tato aplikace umožňuje spojení miliard lidí po celém světě. Dává jim možnost nejen komunikovat s lidmi, ale sdílet s nimi také své poznatky, zážitky, fotografie, videa a informace, které jsou pro ně důležité. Díky této sociální síti si jsou lidé po celém světě mnohem blíží. Uživatel po registraci na této doméně zadá informace do svého profilu a poté je jen na něm, jestli informace bude sdílet se svými přáteli nebo s celým světem (Holešovský, 2015).

Uživatelé odesílají „žádosti o přátelství“ lidem známým i neznámým. Pokud se lidé přidají do přátel, mohou vzájemně vidět sdílené příspěvky. Na svůj profil mohou uživatelé vypsát informace o bydlišti, vzdělání, pracovním místě, své telefonní číslo apod. Mladiství milují Facebook, protože si mohou přizpůsobit svůj profil. Stejně jako starší generace mohly polepovat stěny své ložnice plakáty svých oblíbených kapel nebo fotbalových týmů, mladí lidé se nyní účastní přizpůsobování si vlastního prostoru online pomocí obrázků, hudby, videí a komentářů. Facebook jim také usnadňuje komunikaci. Mladí lidé mohou okamžitě a přímo komunikovat se svými přáteli a ostatními lidmi. Dokonce i e-mail a další relativně novější aplikace mají druhořadý význam pro mladistvé, kteří používají Facebook jako prioritní komunikační kanál. (What is Facebook, 2019).

1.1.4 Instagram

Tato aplikace přišla na svět v roce 2010 a to s datem 6.října a pyšní se velkým počtem uživatelů. V roce 2012 tuto aplikaci koupil Mark Zuckerberg, který je výkonným ředitelem Facebooku (Hošková, 2018).

Instagram je v současné době velkým trendem a jeho využívání se stává čím dál více populární. Tato aplikace je zaměřená na sdílení fotek a videí, které uživatel sdílí na své stránce profilu. Jeho profil mohou sledovat další uživatelé této sociální sítě, stejně jako on sám může sledovat profily ostatních uživatelů na této síti. Na Instagramu se setkáváme s pojmy stories a hashtagy. Stories, nebo-li příběhy slouží ke sdílení nejvíce zásadních okamžiků dne, a to pomocí fotografie nebo krátkého videa.

Instagram má založeno i velké množství firem pro reklamu svých výrobků, programů apod. Například restaurace a bary mohou sdílet fotografie svých jídel, nápojů a přitáhnout si tím více zákazníků do podniku, oděvní firmy mohou upozorňovat na zrovna probíhající slevy atd. Dále můžeme na instagramu sledovat slavné osobnosti, youtubery, bloggery a mnoho dalších (Tvrdá, 2018).

1.2 Mladí lidé – adolescence

Adolescence je vývojové období, které navazuje na předchozí vývojové období a to pubertu. Dalo by se říci, že v užším slova smyslu je to období, které trvá zhruba od 15 do 20 let. V tomto období navazují mladiství intimní osobní vztahy, vybírají si svoje osobní vzory a dochází zde k výběru studia nebo povolání. V tomto období lze pozorovat osamostatňování se od rodičovské autority, k níž bývá adolescent velmi kritický a setkáváme se s větším zájmem o své vrstevníky a hledáním ideálu partnera (Kohoutek, 2002).

Atkinson (2003) uvádí, že je adolescence období, ve kterém dochází k přechodu z dětství do dospělosti a Sobotková (2014) poukazuje na mnohočetnost změn, ke kterým v adolescenci dochází a které musí adolescent zvládnout.

Fyziologické změny

V tomto vývojovém období se dokončuje tělesný vývoj jedince, můžeme pozorovat přetrvávající avšak menší růstové a hmotnostní změny. V pohybovém aparátu dochází k harmonizaci, koordinaci a ladnosti. Uvědomování si své velké fyzické výkonnosti a optimálního zdravotního stavu může vést k přeceňování svých schopností a k úrazům (Ptáček a Kuželová, 2013).

Kabíček (2014) poukazuje na vrchol vývoje pohlavních orgánů a to u 95% adolescentů. Dle Sobotkové (2014) je na konci adolescence méně neuronálních spojení v mozku, než bylo v dětství, ale tato spojení jsou silná, účinná a jedinečná.

Psychosociální změny

Charakteristické psychosociální změny v tomto vývojovém období jsou rozsáhlé. Adolescenti mají touhu stát se dospělými a ztrácí svoji podřízenou roli k rodičům. Adolescenti pocítují nejistotu a obavy z budoucnosti. V tomto období jedinci hledají své vlastní místo ve světě, urovnávají si své hodnoty a ucelují si své sebepojetí, které vede k vytváření vlastní identity. Důležité je se také zmínit o tzv. adolescentním moratoriu (Studium psychologie, 2016).

„E. Erikson (1968) to vyjádřil termínem psychosociální moratorium. Mladistvý se snaží jakoby zpomalit, zastavit vývoj, zdržet se ještě nějakou dobu v období mládí, nedospělosti (viz Těž časté přání prodloužit si dobu studia, ještě cestovat, „užít volnosti“

předtím, než nastoupí do zaměstnání, uzavře sňatek apod.).“ (Čáp a Mareš, 2007, s. 236)

U adolescentů hrají velkou významnou roli intimní vztahy, které chápou jako lásku a závazek. Adolescent začíná vnímat sebe jako součást společnosti a je pro něj důležitá otázka jeho budoucí kariéry (Kabíček et. al, 2014).

Vývojové úkoly

Vývojový úkol zahrnuje potřeby a očekávání společnosti, ve které se jedinec nachází.

V již zmiňovaném vývojovém období jsou to tyto úkoly:

- Přijmutí svého těla a jeho změn, ztotožnit se s pohlavní zralostí a pohlavní rolí.
- Schopnost využívat v běžném životě intelektový potenciál, používat vysokou úroveň rozlišovacích schopností a dovedností při poznávání, aplikovat abstraktní myšlení.
- Použití emocionálního a kognitivního nadání ve vztazích s vrstevníky, umět udržet a vytvořit vztah s vrstevníky obojího pohlaví.
- Změna ve vnímání autorit (rodiče, pedagogové atd.), která vede k osamostatnění.
- Osvojování si představ o financích, jistotách a postupech, kteří s tím souvisí (volba povolání, získání profesní kvalifikace...).
- Ujasnění si vlastní představy o partnerství a následujícím rodinném životě, dosažení sexuálních zkušeností.
- Získání cviku v oblasti rozumové, emoční a ve schopnostech interakcí v mezilidských vztazích.
- Vlastní obraz o své budoucnosti, osobních cílech a svém osobním stylu.
- Uvědomění si své stupnice hodnot, je schopen reflexe a ustálenosti sebe samého ve vztahu k světu a k životu.

(Macek, 2003)

1.3 Rizikové chování

Mladistvý jedinec se musel vypořádat se změnami svého těla, mysli i svého okolí a pokoušení rizika je mu v tomto vývojovém období téměř vlastní. Pokud se ohlédneme za historií posledních 10 let, můžeme zjistit narůstání počtu mladistvých osob, které si osvojily rizikové chování ve svém životě. Velmi smutné je zjištění, že rizikové chování mladistvých vede až k jejich úmrtí a je tomu tak nejen u nás, ale i v západních zemích (Kabíček, et.al 2014).

Rizikové chování rozdělujeme do dvou typů. Prvním z nich je chování, které souvisí s poškozováním zdraví jedince (psychického i fyzického) a druhým typem je ohrožení společnosti v důsledku ne příliš pozitivního vlivu na druhé lidi a újmy páchané na lidech ve svém okolí (Macek, 2003).

1.3.1 Syndrom rizikového chování v adolescenci

V sedmdesátých letech minulého století prováděl v USA psycholog a profesor Richard Jessor obsáhlý výzkum o chování mladých lidí v adolescenci. V tomto výzkumu poukázal na několik druhů rizikového chování, kterého se mladiství dopouštějí, a prokázal spojitost mezi druhy rizikového chování, stejné původy i totožné rizikové a ochranné činitele. Profesor Richard Jessor zastával názor, že rizikové a problémové chování pomáhá adolescentovi se vyrovnávat s těžkostmi, které mu toto období přináší, a je potřeba hledat takové způsoby řešení, které jedince nebudou poškozovat po fyzické či psychické stránce. Rizikové chování je komplex, který je charakterizován stejnými znaky. Postupem času se začalo používat označení syndrom rizikového chování. Mezi projevy SRCH-D patří:

- Zneužívání návykových látek.
- V psychosociální oblasti se jedná o agresivitu a delikvenci.
- Brzo počínající sexuální život, promiskuita, předčasné rodičovství.
- Chování ohrožující zdraví (nezdravé stravovací návyky (anorexie a bulimie), nedostatek pohybu, nadměrné trávení času u počítače či televize).

(Kabíček et. al, 2014)

1.4 Typy rizikového chování

Tato část práce se zaměřuje na typy rizikového chování a podrobněji se věnuje typu rizikového chování, které souvisí s kyberprostorem, a tedy i s mobilními aplikacemi.

Sobotková (2014) uvádí, že do rizikového chování patří záškoláctví, lhaní, agresivita, agresivní chování, šikana, kyberšikana, násilné chování, kriminální jednání, vandalismus, závislostní chování, rizikové chování na internetu, rizikové sexuální chování, rizikové chování v dopravě, extrémně rizikové sporty, hazardní aktivity, užívání anabolik a steroidů, nezdravé stravovací návyky, extremismus, xenofobie, rasismus, intolerance a antisemitismus.

1.4.1 Rizikové chování v kyberprostoru

Vlastnit mobilní telefon a pohybovat se v online prostředí se stalo běžnou součástí našich životů. Mobilní telefony lze pozorovat u všech věkových kategorií, od malých dětí předškolního věku až po seniory. Kyberprostor nám nabízí spoustu možností, příležitostí a bohužel také plno nástrah a rizik.

Pro dospívající může kyberprostor sloužit jako prostředek k získávání respektu a přijetí od svých vrstevníků, autority nad ním v tomto prostředí ztrácí kontrolu, dále si zde může jedinec vytvořit prostor pro zvládání úzkostí, fobií nebo strachu z neúspěchu (Hulanová, 2014).

Rozlišují se tyto druhy rizikového chování spojeného s mobilními aplikacemi a kyberprostorem:

- Závislost na internetu (netolismus) a mobilním telefonu (nomofobie).
- Riziková komunikace (komunikace s neznámými lidmi, sdělování osobních údajů, domlouvání si schůzek s neznámými lidmi).
- Agresivní chování (kyberšikana, happy slapping), autoagresivní chování (sebepoškozování a následné sdílení na sociálních sítích, webech atd.).
- Kyberstalking (pronásledování přes technologie).
- Sexting (zasílání textových zpráv, fotografií a videí se sexuálním obsahem).

- Vyhledávání rizikového obsahu (pornografie, násilný obsah, mobilní hry s násilnou tematikou, týrání atd.).
- Nákupy a jiné finanční transakce (internetové obchody, placení mobilních her, zahraniční objednávky a platby).
- Phishing (podvodná technika jejímž cílem je získávání údajů o heslech, číslech kreditních karet, údajů z občanského průkazu atd.).

(Eckertová a Dočekal 2013, Kožíšek a Písecký 2016)

1.5 Vybraná rizika spojená s využíváním Facebooku a Instagramu

Tato kapitola je zaměřena na nejčastější rizika souvisejících s aplikacemi Facebook a Instagram.

1.5.1 Nomofobie

Nomofobie patří do skupiny fobií a jedná se o chorobný strach ze ztráty mobilního telefonu, ztráty signálu či poruchy telefonu. Některé výzkumy ukazují na skutečnost, že jsou na mobilním telefonu více závislí muži než ženy. Při nomofobii se vyskytuje izolace od společnosti a pokud závislého jedince potkáme ve společenském prostředí, můžeme si všimnout neodkladatelnosti mobilního telefonu z jeho rukou. Pověštinou se nomofobik obhazuje pracovní vytížeností, či nutného kontaktu s rodinou a přáteli a z tohoto důvodu musí mít přeci telefon stále u sebe (Digitální detox, 2015).

Příznaky nomofobie jsou nervozita při absenci mobilního telefonu, nutkavá kontrola displeje telefonu s očekáváním nově příchozí zprávy, okamžitá odpověď na příchozí zprávy a emaily a také pocit vibrujícího telefonu v kapse či v kabelce i přes to, že tomu tak není (Kopecký, 2015).

Příčinami nomofobie je zvyšující se četnost používání mobilních telefonů a možnost být kdykoliv v kontaktu s lidmi. Při příchodu tzv. chytrého telefonu se objevila možnost být neustále online, a to více prohlubuje používání mobilního telefonu, a tedy i závislosti na něm (Štefánek, 2015).

1.5.2 Netolismus – závislost na internetu

Generace mladých lidí je v dnešní době s internetem velmi propojená a svázaná, mladiství využívají internet ke studijním a soukromým účelům. Mladiství si stěží mohou představit, že by byli odpojeni od virtuálního světa, a jsou tedy nejvíce ohrožení na vzniku závislosti na internetu. Při závislosti na internetu nejsou mladiství omezováni finančními prostředky, jak je tomu třeba u závislosti na hazardních hrách či návykových látek, a je mnohem jednodušší, aby tato závislost propukla (Krčmářová, 2012).

„Termínem netolismus označujeme závislost (závislostní chování (behaviorální závislost) či závislost na procesu) na tzv. virtuálních drogách. Mezi ně patří

zejména počítačové hry, sociální sítě, internetové služby (různé formy chatu), virální videa, televize aj.“ (Netolismus, 2015).

Z pohledu medicíny nebyla ještě závislost na internetu diagnostikována a je chápána jako nutková potřeba využívat internet (Netholismus, 2020).

Pokud internet a čas strávený na něm začne jedinci způsobovat problémy v osobním životě, psychickém stavu, ve škole, v rodinných a přátelských vztazích, tak lze hovořit o znacích závislostního chování. Čím více se projevuje závislost na internetu, tím méně je projevován zájem o „běžný svět“, který jedinec vnímá jako otravný a nezajímavý. Mezi příznaky závislostního chování řadíme:

- Významnost – největším a nejdůležitějším bodem v životě je internet a jeho aplikace, myšlení a cítění jedince směřuje k internetu, úpadek sociálního chování.
- Změna nálady – při využívání internetu se dostávají pocity uvolnění, vzrušení a uklidnění.
- Narůstání času stráveného na internetu – stejný princip jako u závislosti na návykových látkách, potřeba prodlužování doby online z důvodu většího uspokojení.
- Abstinenční příznaky – pocity neklidu, smutku, podrážděnosti z důvodu absence internetu.
- Rozepře v mezilidských vztazích a volnočasových aktivitách.
- Opakovanost – smazání účtu na sociálních sítích a odpojení od internetu jsou jen dočasné situace a jedinec se brzy vrací zpět do online prostředí.

(Krčmářová, 2012)

Závislost na internetu se hůře rozpoznává, závislý jedinec svému okolí prezentuje důležitost internetu v oblasti studijní, pracovní či ve vyhledávání informací o jeho zájmech. Z tohoto důvodu se lehce stane, že okolí závislého nepozoruje závislostní znaky a nechávají tedy dál jedince, aby mu internet pomáhal v jeho důležitých výše zmíněných oblastech (Eckertová a Dočekal, 2013).

1.5.3 Kyberstalking

„V posledních letech je v psychiatrické, psychologické a kriminologické literatuře věnována pozornost novému termínu „stalking“, což je výraz, který je možno přeložit jako pronásledování či slídění. Rozumí se jím chování zahrnující opakované a perzistentní pokusy o navázání nevyžádaných kontaktů či komunikace, která vzbuzuje obavy nebo diskomfort oběti.“ (Hulanová, 2012, s.69)

Stalking, který je páčán v prostředí internetu, je označován jako kyberstalking. Pronásledování a obtěžování (uvádění osoby do emočního stresu) probíhá přes internetové připojení a různá elektronická zařízení, kterými jsou např. mobilní telefon a tablet. Za kyberstalking se označuje chování, které obsahuje vyhrožování, falešné dávání viny, ukradení totožnosti oběti, monitorování oběti, nucení k sexuálním praktikám a agresivnímu chování (Krčmářová et.al, 2012).

Kyberstalkeři jsou rozdělení do čtyř typových skupin:

- V prvním případě jde o prostou obsesi, oběť a kyberstalker měli vzájemný vztah, nejčastěji si kyberstalker žádá pomstu za rozpad vztahu, nebo chce naopak obnovení vztahu.
- V druhém případě neměli kyberstalker a oběť vzájemný vztah, pachatel zná většinou svou oběť z medií a nevyklučuje se, že pachatel trpí duševním onemocněním.
- Ve třetím případě trpí pachatel paranoiou o tom, že je do něj oběť zamilována.
- Ve čtvrtém případě se pachatel vydává za oběť.

Ohrožení kyberstalkingem se týká každé osoby, která využívá mobilní telefon nebo jiné komunikační zařízení. Existují tyto poznatky o obětech:

- Kyberstalking je páčán více na ženách než na mužích.
- Uživatelé internetu, kteří nemají v kyberprostoru moc zkušeností, jsou více ohroženi.
- Bývá pravidlem, že oběť není v manželském svazku.
- Ve většině případů dochází k pronásledování v aplikacích pro komunikaci.

- Mnoho obětí nezná totožnost kyberstalkera.
- U většiny případů se zvyšuje četnost a intenzita pronásledování a obtěžování, které se postupem času začne objevovat i mimo virtuální prostředí, tedy v běžném životě.

Kyberstalking je pro oběť traumatizující zkušenost, která může vést k depresím, k anxiositě, nízkému sebevědomí, pocitům studu atd., všechny tyto symptomy přetrvávají dlouhý čas i po ukončení útoku pachatele (Hulanová, 2012).

1.5.4 Kybergrooming

Kybergrooming je činnost páchaná nejčastěji na dětech a mladistvých, která může vyvrcholit závažným trestným činem, kterými jsou např. vražda, pohlavní zneužití či násilné chování. Pachatel si získává důvěru oběti a vystupuje pod jinou identitou než svou vlastní, pachatel svou oběť láká na osobní schůzku a manipuluje s emocemi oběti. Zmanipulovaná oběť nachází v pachateli porozumění a pocit bezpečí, a proto se ve většině případů na osobní schůzku dostaví (Krčmářová, 2012).

Typický průběh kybergroomingu

- *Vzbuzení důvěry a snaha izolovat oběť od okolí.*
- *Podplácení dárky, penězi, budování přátelského vztahu.*
- *Získání nebezpečných materiálů k případnému vydírání.*
- *Emocionální závislost oběti na útočnickovi.*
- *Osobní schůzka.*
- *Sexuální obtěžování, zneužití“.*

(Kybergrooming 2018)

1.5.5 Kyberšikana

Při stále více se rozvíjícím mobilním průmyslu není divu, že se klasická šikana přesouvá do virtuálního světa a dostala své označení kyberšikana. Kyberšikana má

s klasickou šikanou stejný cíl, a to poškodit, znemožnit a ponížit svoji oběť (Čech a Zvoníčková, 2017).

Rogers (2010) uvádí, že kyberšikana je tedy násilné chování, které se odehrává v prostředí informačních a komunikačních technologií. Tato forma násilného chování není stále v České republice stanovena zákonem, ale můžeme říci, že některé chování naplňuje skutkovou podstatu trestného činu např. vydírání a vyhrožování. Kolář (2011) se zmiňuje o kyberšikaně jako o jedné z možností psychické šikany a poukazuje na častou záměnu s jinými riziky komunikačních technologií, jako jsou např. kyberstalking a kybergrooming. Nástroje kyberšikany jsou tedy zprávy, video nahrávky, fotografie a vytváření webových stránek sloužících k poškození či znemožnění oběti.

Nejhlavnějším důvodem, proč ke kyberšikaně dochází, je anonymita a přesvědčení, že to dělají všichni ostatní také. Na rozdíl od klasické šikany, zde nemusí být útočník fyzicky silný, ale postačí mu orientace v informačních technologiích. Další motivace, proč ke kyberšikaně dochází, jsou:

- schování se za online identitu, útočník na vlastní obhajobu tvrdí, že ve virtuálním světě to vlastně není on,
- zvyšování si sebevědomí, přitahování pozornosti,
- pocit nedůležitosti interakcí v kyberprostoru, to, co se děje ve virtuálním světě, je pouze zábava,
- útočník vnímá kyberprostor jako komunitu, ze které se žádné informace nesmí dostat ven,
- vzhledem k dostupnosti a možnosti vyjádřit svůj názor v kyberprostoru nabývá útočník pocitu, že má právo si ve virtuálním světě dělat, co se mu zachce.

O obětech kyberšikany převažuje znak, který je stejný i u klasické šikany, a to malá schopnost bránit sebe samého. Za zmínku také jistě stojí, že netolismus a nomofobie zvyšují riziko stát se obětí kyberšikany. U kyberšikany dochází k psychickému násilí na oběti, a to s absencí fyzického násilí, jakým je např. bití, trhání vlasů, sexuální útoky atd. (Hulanová, 2012)

Hulanová (2012) se zmiňuje o rizikovém online chování, které má spojitost s kyberšikanou, a tedy i důvody, proč k ní dochází. Hovoří o neopatrnosti s nakládáním

osobních údajů, dále o již zmiňovaném netolismu, sebepoškozujícímu chování a komunit se suicidalitou spojených, zapojování se do skupin a webů spojených s nenávisťnými projevy, rizikové nakládání se svým sexuálním životem a také hry, které mají násilný podtext.

1.5.6 Sexting

Sexting je jedním z dalších velkých rizik, se kterým se může jedinec v kyberprostoru setkat. Mladí lidé rádi experimentují, objevují nové věci a plně si neuvědomují rizika, kterým se vystavují v případě rozesílání svých intimních fotografií, videí či zpráv s erotickým a sexuálním obsahem, tedy provozováním sextingu (Eckertová a Dočekal, 2013).

Výraz sexting vznikl ze dvou slov, a to sex a textování, tedy psaní. Jakékoliv rozesílání zpráv se sexuálním textem či videa a obrázky řadíme do sextingu. Důsledkem sextingu je šíření dětské pornografie, které je závažným trestním činem. U nás v České republice se k tomuto problému přistupuje individuálně a ve většině případů jsou tyto situace brány jako přestupky. Ty ostatní se vyhodnocují již jako trestný čin a u mladých lidí se nejčastěji sexting považuje za trestný čin, a to z důvodu ohrožování mravní výchovy mládeže (Kopecký, 2019).

V České republice již bylo několik známých případů sextingu. Jednou z nejznámějších byla kauza mladé dívky, která se nechala natáčet při masturbaci, a tento záznam byl umístěn na webový portál. Případem se zabývala policie ČR a označila ho za šíření dětské pornografie. Další poměrně známou kauzou byla skupina na Facebooku s názvem „Roztahovačky“, která byla založena na principu posílání fotek s intimním obsahem. Do této skupiny nejčastěji fotky posílali chlapci, kteří získali tyto fotografie ze soukromých zpráv od svých vrstevnic. K těmto fotografiím byly přidávány i popisky s informacemi o sexuálním životě dívky. Tato stránka byla mnohokrát nahlašována jako stránka s nevhodným materiálem, ale správci sítě Facebook neshledali žádná porušení. Později se touto kauzou začala zabývat Policie ČR, která věc nejčastěji odložila s odůvodněním, že tyto fotografie byly pořízeny samotnými dívkami, které tuto skutečnost nahlašovaly, a došlo tedy pouze k umístění veřejně dostupných fotografií, které do kyberprostoru samy vložily (Kabíček et.al, 2014, Kožíšek a Písecký, 2016).

Mnozí aktéři sextingu opomíjí riziko dlouhé životnosti zaslaných zpráv s intimním obsahem a jeho velmi rychlé šíření po síti. Tento materiál si může na internetu kdokoli vyhledat, a poté použít proti dané osobě ve formě vyhrožování, vydírání a nátlaku (Kožíšek a Písecký 2016).

2 Výzkumná část

2.1 Předmět výzkumu

Mnohé kampaně zaměřené na zvýšení povědomí o rizikovém chování jsou spojeny s předpokladem, že uvědomování si rizik vede ke snížení nebo přímo k eliminaci rizikového chování. Předkládaná práce se soustředí na oblast sociálních sítí, které jsou mezi mladými lidmi velmi populární. Předmětem zájmu je zkoumání vztahu povědomí o známých rizicích spojených s využíváním sociálních sítí a samotného chování respondentů na těchto sítích. Soustředíme se tak na vztah poznání jednotlivce o fenoménu rizik a behaviorální rovině využívání sociálních sítí.

2.1.1 Výzkumné otázky

1. Jaká je úroveň povědomí o rizicích spojených s využíváním sociálních sítí?
2. Jaká je míra rizikového chování respondentů na sociálních sítích?
3. Existuje závislost mezi mírou uvědomovaného rizika spojeného s využíváním sociálních sítí a mírou rizikového chování na těchto sítích?

2.1.2 Výzkumný cíl

1. Identifikovat úroveň povědomí o rizicích spojených s využíváním sociálních sítí.
2. Identifikovat míru rizikového chování na sociálních sítích.
3. Identifikovat závislost mezi uvědomovaným rizikem a mírou rizikového chování na sociálních sítích.

2.2 Metodika

Pro tuto práci byla zvolena metoda kvantitativního sběru dat, konkrétně dotazníkové šetření. Prvním krokem při realizaci dotazníkového šetření bylo oslovení pedagogických pracovníků vybraných škol, seznámení je s obsahem a cílem tohoto výzkumu, postupem při realizaci a distribuci dotazníků v jednotlivých třídách a získání jejich ústního informovaného souhlasu. Anonymní dotazníky byly předloženy žákům na začátku výukové hodiny a na konci této hodiny odevzdány příslušnému pedagogovi do

obálky, která byla poté zalepena. Tímto způsobem se zajistila návratnost dotazníků a jejich anonymity.

Dotazník byl rozdělen na dvě části a jeho jednotlivé položky včetně kritérií hodnocení byly nastaveny níže uvedeným způsobem.

První část dotazníku obsahovala otázky mapující míru a rozsah rizikového chování respondentů. Rizikové chování bylo vytipováno na základě odborné literatury od autorů Kožíšek a Písecký, 2016 a Eckertová a Dočekal, 2013. Pro zjištění míry rizikového chování byly sledovány tyto znaky: sdílení osobních údajů, preferované místo využívání sociálních sítí, časový úsek strávený na sociálních sítích, komunikace a schůzky s neznámými osobami, povědomí o sledovanosti na Instagramu, sdílení násilného obsahu, ponižujících komentářů a intimního obsahu. K odpovědím u otázek byla přidělena škála 0 - 3 bodů, přičemž 3 body byly maximum rizikového chování na sociálních sítích. V otázkách č. 3 a č. 4 mohl respondent získat celkem 8 bodů. V průběhu zpracování a vyhodnocení praktické části bylo nutné bodové hodnocení u těchto dvou otázek upravit tak, aby na výsledný součet neměly tyto otázky větší vliv než jiné. Tyto dvě otázky byly korigovány koeficientem $3/8$, aby bylo maximum získaných bodů 3, stejně jako u ostatních otázek dotazníku. Tento postup umožnil vyhodnocení podle obdobných kritérií a celkové výsledky dat vyšly v desetinných číslech. Otázka č. 13 byla v konečném vyhodnocení rozdělena na dvě samostatné otázky.

Druhá část dotazníku se skládala z výroků, které zkoumaly povědomí respondenta o rizicích spojených se sociálními sítěmi. Tyto výroky korespondovaly s otázkami z první části dotazníku. V této části udával respondent míru souhlasu či nesouhlasu s danými výroky o rizicích sociálních sítí a stejně jako u předešlé části dotazníku mohl respondent z každého výroku získat 0 - 3 body. Čím více bodů respondent získal, tím menší bylo jeho povědomí o rizicích a rizikovém chování na vybraných sociálních sítích. Výroky byly sestaveny tak, aby respondent neměl sklony k označování po sobě jdoucích odpovědí, tzn. aby respondent neoznačoval jen jednu možnost, např. úplně souhlasím. V některých výrocích byla nejvyšší míra uvědomovaného rizika v odpovědi „úplně souhlasím“ a v jiných zase možnost „úplně nesouhlasím“.

Pro vyhodnocení dat byly zaznamenány jednotlivé odpovědi s přiděleným počtem bodů do tabulky, a tím se zajistilo vyhodnocení jednotlivých otázek a výroků, na základě kterého byla poté identifikována míra rizikového chování a úroveň povědomí o rizicích

sociálních sítí. Následně byla provedena klasická statistická transformace u celkového součtu bodů (Z- transformace či normování). Tímto postupem bylo zajištěno, že součet bodů má normované rozdělení. Tato metoda je vhodná pro porovnání dvou odlišných hodnocení, v našem případě pro identifikaci závislosti mezi mírou rizikového chování a uvědomovaným rizikem.

Na základě zjištění a závěrů odborných pracovníků v praxi, kteří se zabývají touto problematikou, a poznatků z odborné literatury, přičemž dalším faktorem bylo i vlastní uvážení celkového kontextu problematiky, jsem stanovila bodovou škálu pro identifikaci míry rizikového chování a úrovně povědomí o rizicích sociálních sítí. Bodové rozpětí pro identifikaci míry rizikového chování a úrovně povědomí o rizicích sociálních sítí jsou uvedeny v tabulce 1 a tabulce 2.

Tabulka 1 – Bodové rozpětí hodnocení míry rizikového chování

Míra rizikového chování	Počet bodů
Nízká	0,00 - 9,99
Střední	10,00 - 14,99
Vyšší	15,00 - 19,99
Vysoká	20,00 - 39,00

(Zdroj: vlastní výzkum)

Tabulka 2 – Bodové rozpětí hodnocení úrovně povědomí o rizicích

Úroveň povědomí	Počet bodů
Nízká	15,00 - 24,00
Střední	7,50 - 14,99
Vysoká	0,00 - 7,49

(Zdroj: vlastní výzkum)

2.3 Charakteristika výzkumného vzorku

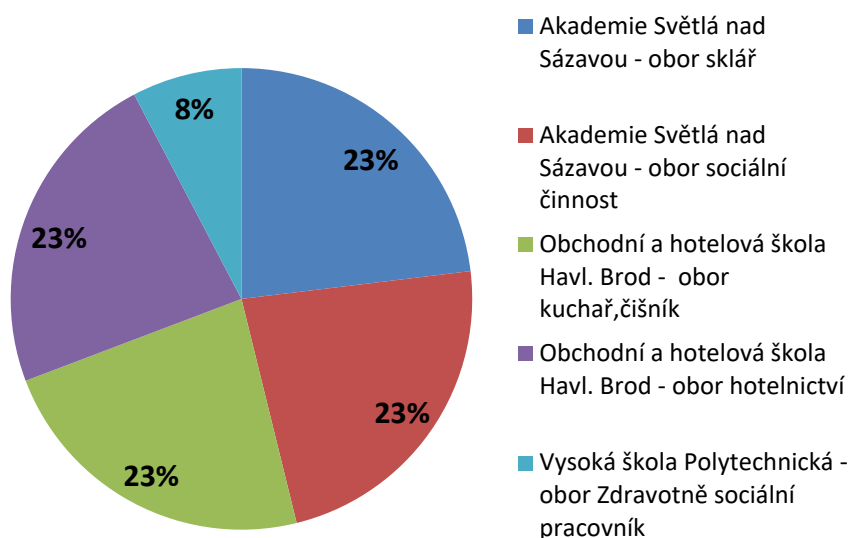
Tato práce se zabývá rizikovým chováním mladých lidí prostřednictvím sociálních sítí. Pro tento výzkum byl stanoven věk respondentů ve věkové hranici 15 – 20 let. Věková kategorie respondentů 15-20 let byla zvolena s přihlédnutím k několika faktorům. K těm patří zejména obvyklé věkové rozpětí studentů středních škol, odborných učilišť a vysokých škol, dalším faktorem jsou společné vývojové úkoly, se kterými se musí tato věková skupina vypořádat (otázka budoucnosti, volba vzdělání či pracovního

zařazení, utváření vztahů, postavení, změna postavení k autoritám, apod.). Velmi důležitým faktorem je také popularita sociálních sítí u mladých lidí a obecně sklon k experimentálnímu a rizikovému chování, které lze páchat i prostřednictvím sociálních sítí.

Složení dotazovaných respondentů

Pro dotazníkové šetření bylo osloveno celkem 130 respondentů z Akademie – VOŠ, Gymnázium a SOŠUP Světlá nad Sázavou, Obchodní akademie a hotelové školy v Havlíčkově Brodě a Vysoké školy polytechnické Jihlava. Přehled jednotlivého složení respondentů znázorňuje graf 1.

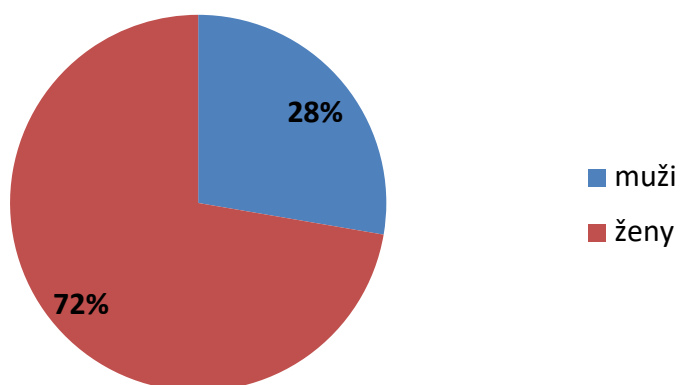
Graf 1 – Složení respondentů

(Zdroj: vlastní výzkum)

V grafu 2 lze vidět, že výzkumu se zúčastnilo 94, tj. 72 % žen, a mužů se zúčastnilo celkem 36, tj. 28 %.

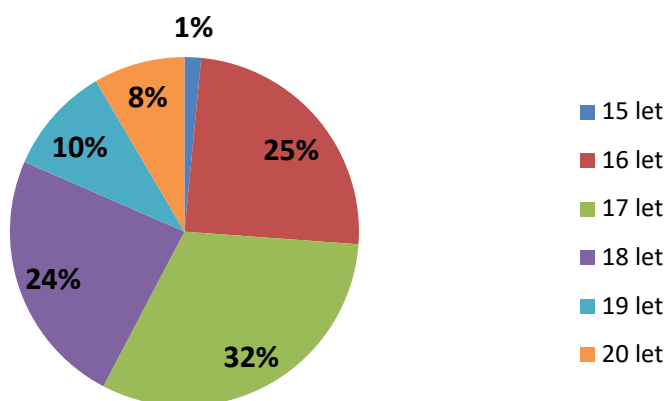
Graf 2 – Složení respondentů muži a ženy

(Zdroj: vlastní výzkum)

Věkové složení respondentů je zobrazeno v grafu 3.

Graf 3 – Věkové složení respondentů

(Zdroj: vlastní výzkum)

2.4 Výsledky dotazníkového šetření

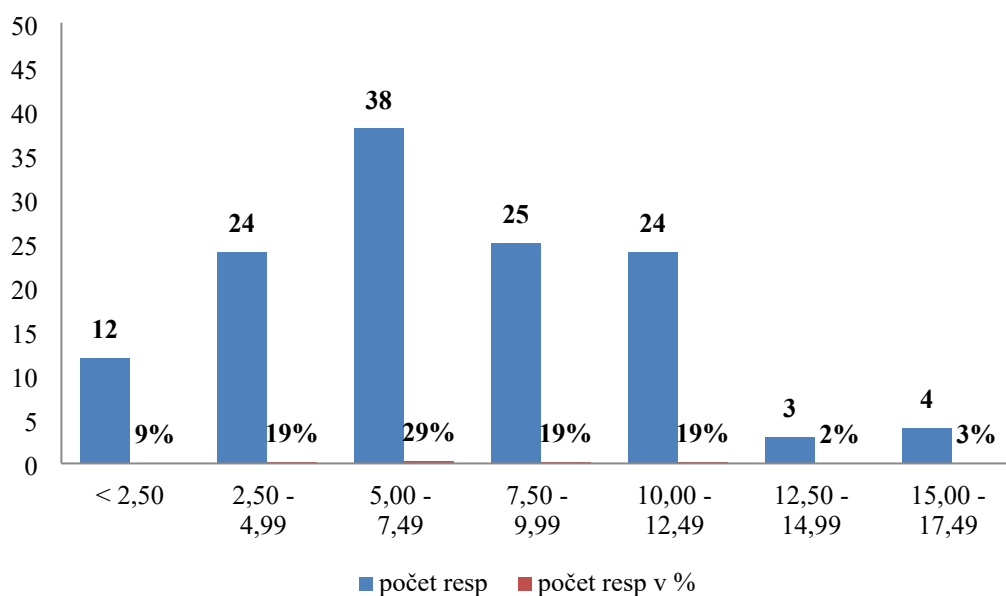
2.4.1 Interpretace výsledků

Realizací dotazníkového šetření byly od respondentů získány údaje, na základě kterých budou zodpovězeny výzkumné otázky, které byly v rámci výzkumu stanoveny.

Výzkumná otázka č. 1 - **Jaká je úroveň povědomí o rizicích spojených s využíváním sociálních sítí?**

Žádný z respondentů nedosáhl nejvyššího skóre a můžeme tedy říci, že každý z respondentů má nějaké povědomí o rizicích spojených se sociálními sítěmi. Z výzkumu vyplynulo, že vysoká úroveň povědomí je identifikována u 57 % respondentů (74 ze 130), střední úroveň povědomí u 40 % z nich (52 ze 130) a nízká úroveň povědomí je identifikována u 3 % dotazovaných (4 ze 130). Tyto výsledky jsou znázorněny v grafu 4. V následující podkapitole s názvem Vyhodnocení uvědomovaného rizika jsou samostatně zobrazeny odpovědi respondentů na jednotlivé výroky.

Graf 4 – Celkový součet dosažených bodů respondentů z výroků

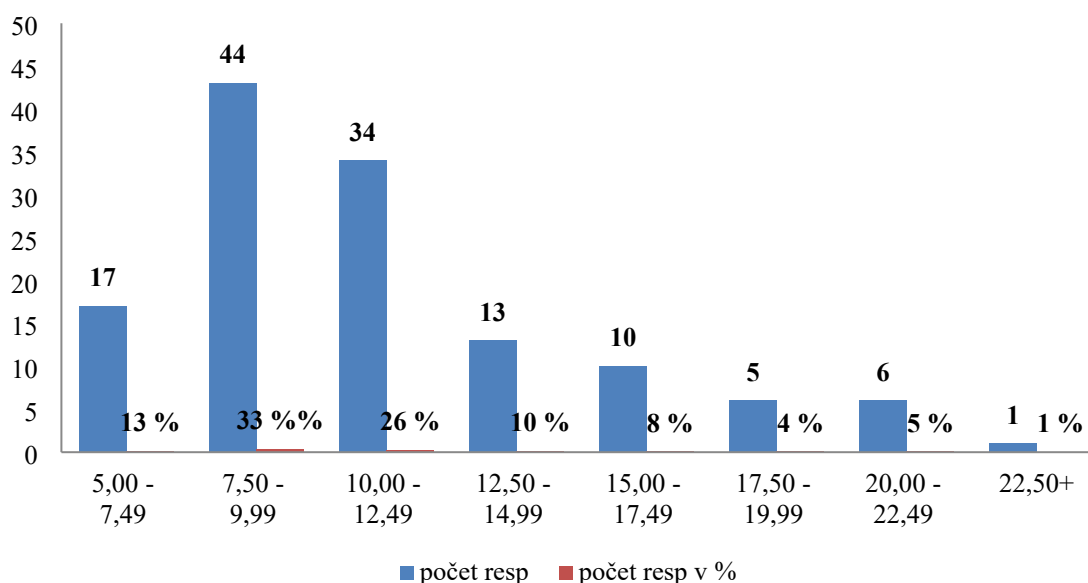

(Zdroj: vlastní výzkum)

Výzkumná otázka č. 2 - **Jaká je míra rizikového chování respondentů na sociálních sítích?**

Vzhledem ke skutečnosti, že žádný z respondentů nezískal 0 bodů, můžeme potvrdit, že každý z respondentů má vlastní zkušenost s rizikovým chováním na sociálních sítích. Na základě výsledků získaných z dotazníkového šetření byla identifikována nízká míra rizikového chování u 46 % respondentů (61 ze 130), střední míra rizikového chování u 36 % dotazovaných (47 ze 130). Vyšší míra rizikového chování je identifikována u 12 % (15 ze 130) a vysokou míru rizikového chování má 6 % respondentů (7 ze 130). Výsledky této výzkumné otázky jsou zobrazeny v grafu 5. V podkapitole Vyhodnocení rizikového chování jsou samostatně zobrazeny odpovědi respondentů na jednotlivé otázky první části dotazníku mapujícího míru rizikového chování.

Graf 5 – Celkový součet dosažených bodů respondentů z otázek

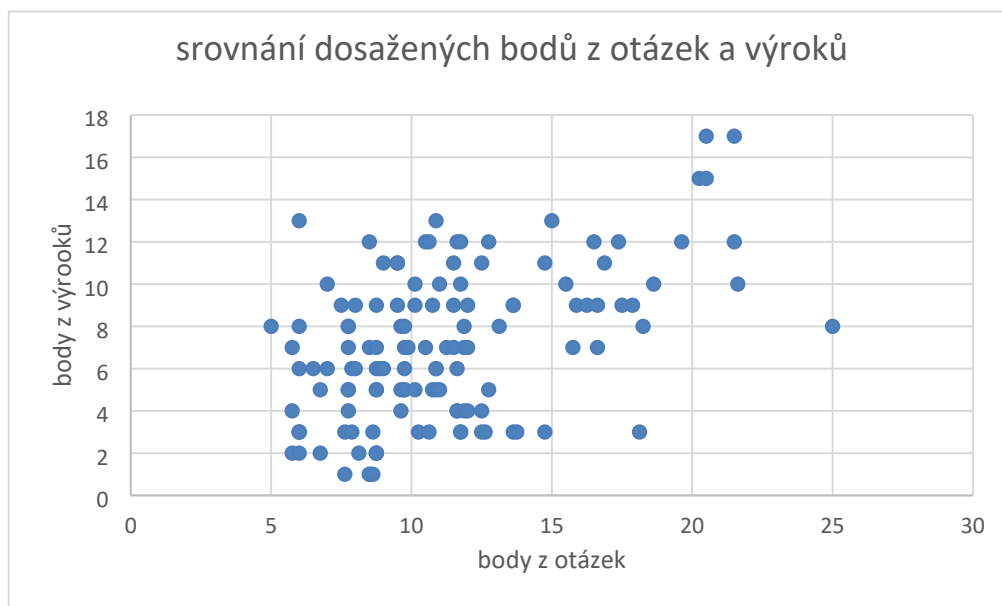
(Zdroj: vlastní výzkum)

Výzkumná otázka č. 3 - **Existuje závislost mezi mírou uvědomovaného rizika spojeného s využíváním sociálních sítí a mírou rizikového chování na těchto sítích?**

Při realizování výzkumu bylo vycházeno z předpokladu, že čím vyšší povědomí o rizicích sociálních sítí respondenti mají, tím menší je jejich míra rizikového chování na těchto sítích. Pro zjištění závislosti mezi mírou uvědomovaného rizika a mírou rizikového chování byl zvolen spojnicový graf, ve kterém byl očekáván výsledek v podobě přímce. Toto očekávání se nenaplnilo, v grafu 6 lze při velkém úsilí pozorovat

velmi malou přímku, ale ve větší míře převládá změt bodů, což tedy znamená, že odpovědi na otázky spíše nekorespondují s tím, jak respondenti odpovídali na výroky. Můžeme říci, že mladiství respondenti nemají ucelené názory a rozcházejí se v odpovědích na otázky a výroky. Vzhledem k velmi malé viditelnosti přímky v grafu č. 6 je identifikována minimální závislost mezi mírou uvědomovaného rizika spojeného s využíváním sociálních sítí a mírou rizikového chování na těchto sítích.

Graf 6 – Závislost mezi mírou uvědomovaného rizika a mírou rizikového chování

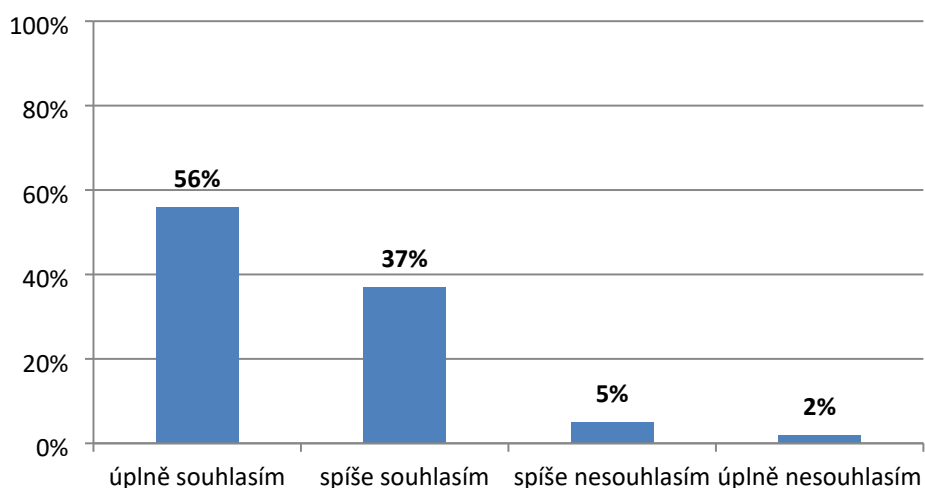
(Zdroj: vlastní výzkum)

2.4.2 Vyhodnocení uvědomovaného rizika

Výrok č. 1: **Sdílením svých osobních údajů se vystavuji riziku jejich zneužití.**

V tomto výroku získaly největší četnost odpovědí možnosti „úplně souhlasím“ 56 % respondentů (72 ze 130) a „spíše souhlasím“, kterou označilo celkem 42 respondentů ze 130, tj. 37 %. Při sečtení těchto dvou odpovědí lze vidět, že celých 93 % respondentů si uvědomuje více či méně rizika spojená se sdílením osobních údajů na sociálních sítích. Možnost „spíše nesouhlasím“ byla zastoupena 5 % (7 ze 130) a pouze 3 respondenti, tj. 2 %, si nejsou vědomi žádného rizika.

Graf 7 – Sdílení osobních údajů

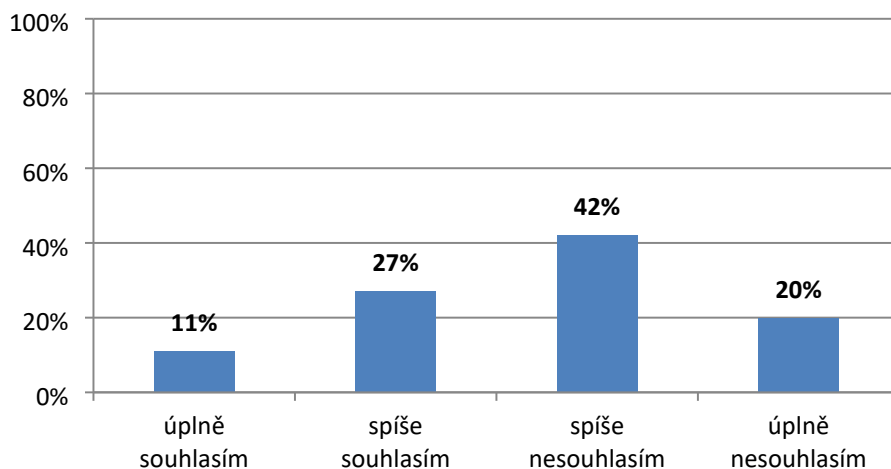

(Zdroj: vlastní výzkum)

Výrok č. 2: **Doba, kterou věnuji sociálním sítím, je efektivní trávení volného času.**

Úkolem tohoto výroku bylo, aby se respondent zamyslel nad tím, zda jeho čas, který věnuje pobytu na sociální síti, je účelný. Možnost „úplně nesouhlasím“ označilo 20 % respondentů (26 ze 130) a možnost „spíše nesouhlasím“ je zastoupena v počtu 42 % (54 ze 130), možnost „spíše souhlasím“ označilo 27 % respondentů (35 ze 130) a úplně souhlasilo 11 % (15 ze 130). Téměř polovina dotazovaných si je v menší či větší míře vědoma neúčelně využívaného času na sociálních sítích.

Graf 8– Doba, kterou věnuji sociálním sítím, je efektivní trávení volného času

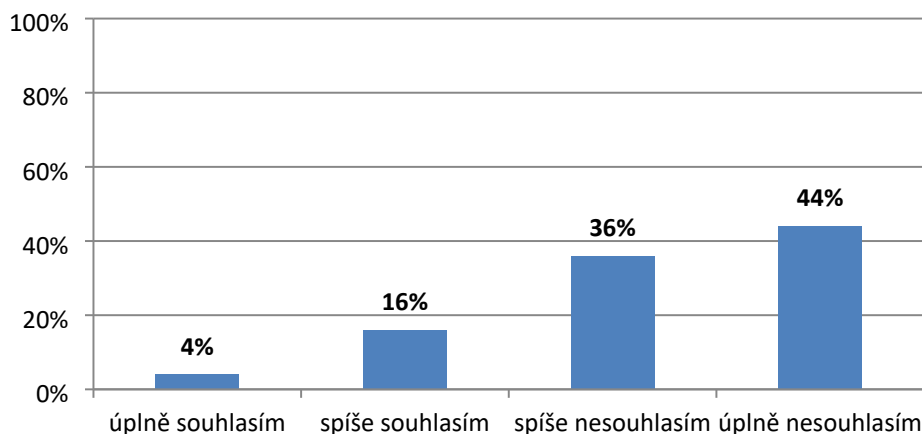

(Zdroj: vlastní výzkum)

Výrok č. 3: Komunikací s neznámými osobami na soc. sítích se nevystavuji žádnému nebezpečí.

S tímto výrokem úplně souhlasilo 4 % respondentů (5 ze 130) a 16 % respondentů (21 ze 130) udalo, že spíše souhlasí. Komunikace s neznámou osobou je respondenty považována za nebezpečnou v součtu 20 % respondentů (26 ze 130). Spíše s tímto výrokem nesouhlasilo 36 % respondentů (47 ze 130) a úplně nesouhlasilo 44 % respondentů (58 ze 130). Z výsledků lze usuzovat, že většina respondentů vnímá komunikaci s cizími lidmi za nebezpečnou.

Graf 9– Komunikací s neznámými osobami na soc. sítích se nevystavuji žádnému nebezpečí

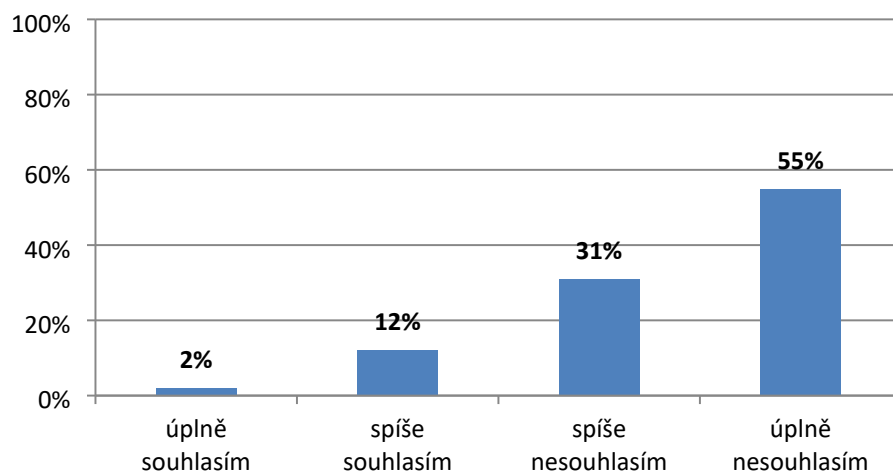

(Zdroj: vlastní výzkum)

Výrok č. 4: Při osobní schůzce s neznámou osobou, kterou jsem poznal(a) na sociálních sítích, nehrozí žádné riziko.

Tento výrok se týkal osobních schůzek s neznámou osobou. Každé shledání s neznámou osobou může mít fatální následky a toto riziko si plně uvědomuje celkem 55 % (72 ze 130) respondentů. S tímto výrokem spíše nesouhlasilo 31 % dotazovaných (40 ze 130) a odpověď „spíše souhlasím“ zvolilo 12 % respondentů (15 ze 130). S tímto výrokem plně souhlasilo 2 % respondentů (3 ze 130).

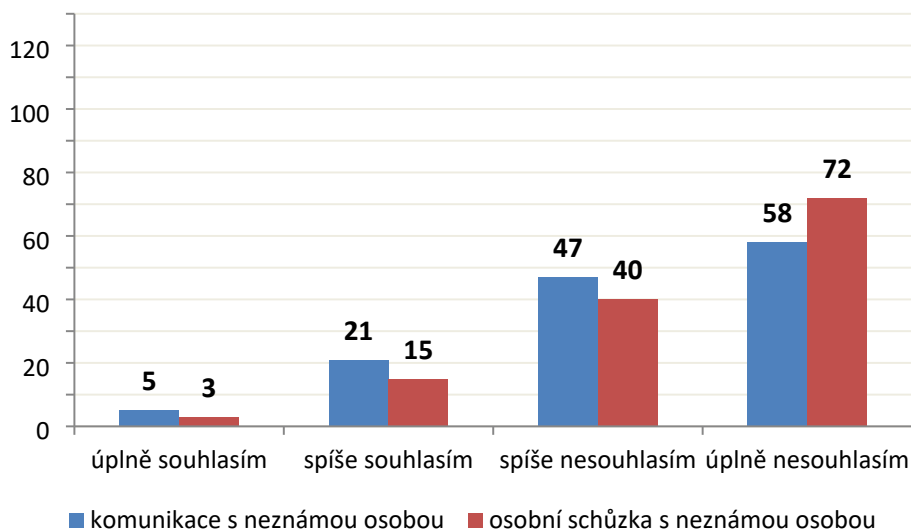
Graf 10- Při osobní schůzce s neznámou osobou, kterou jsem poznal (a) na soc. sítích, nehrozí žádné riziko

(Zdroj: vlastní výzkum)

V následujícím grafu 11 je porovnání odpovědí výroku o komunikaci s neznámou osobou a výroku o osobní schůzce s neznámou osobou. Četnost odpovědí u těchto dvou výroků se nijak dramaticky neliší. Největší rozdíl je v možnosti „úplně nesouhlasím“, tu u výroku týkajícího se komunikace s cizími lidmi označilo o 14 respondentů méně než ve výroku o osobní schůzce.

Graf 11– Porovnání odpovědí výroků č. 3 a č. 4

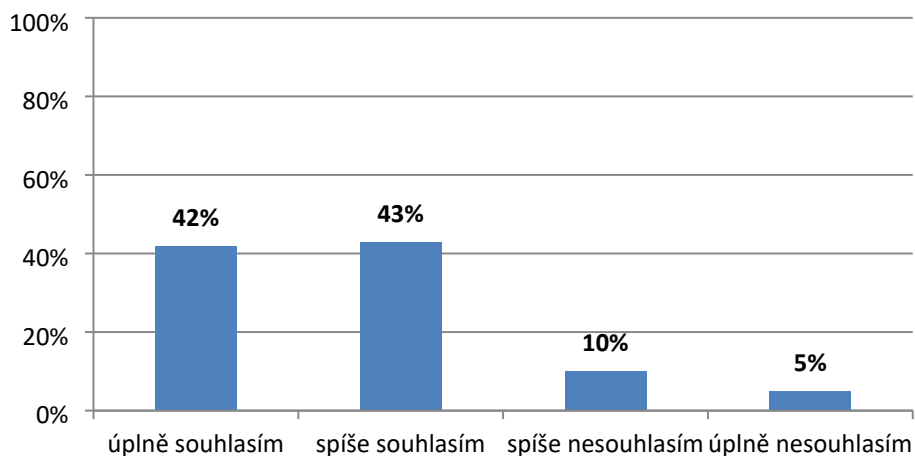

(Zdroj: vlastní výzkum)

Výrok č. 5: Při využívání sociálních sítí se mohou stát obětí kyberstalkingu.

Tento výrok zkoumal, zda si jsou mladiství vědomi rizika kyberstalkingu, ke kterému může docházet prostřednictvím sociálních sítí. Plně s tímto výrokem souhlasilo 42 % respondentů (55 ze 130). Spíše souhlasilo 43 % dotazovaných (56 ze 130). Možnost „spíše nesouhlasím“ zvolilo 13 respondentů, tj. 10 %, a 6 respondentů, tj. 5 %, nesouhlasilo vůbec.

Graf 12– Při využívání sociálních sítí se mohou stát obětí kyberstalkingu

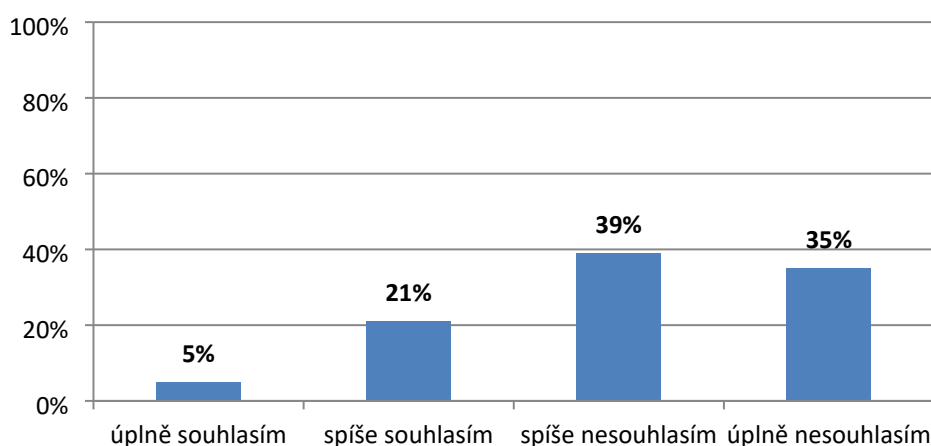

(Zdroj: vlastní výzkum)

Výrok č. 6: Kyberšikana je méně závažný čin, než šikana v reálném světě.

V online prostoru je čím dál více známý pojem kyberšikana. Tento výrok zkoumal povědomí respondenta o totožnosti závažnosti kyberšikany a šikany v reálném světě. S tímto výrokiem celkem 35 % respondentů (45 ze 130) úplně nesouhlasilo. Spíše nesouhlasilo 21 % (27 ze 130). Celkem 51 respondentů, tj. 39 %, spíše souhlasilo a úplně souhlasilo 5 % (7 ze 130).

Graf 13 – Kyberšikana je méně závažný čin, než šikana v reálném světě

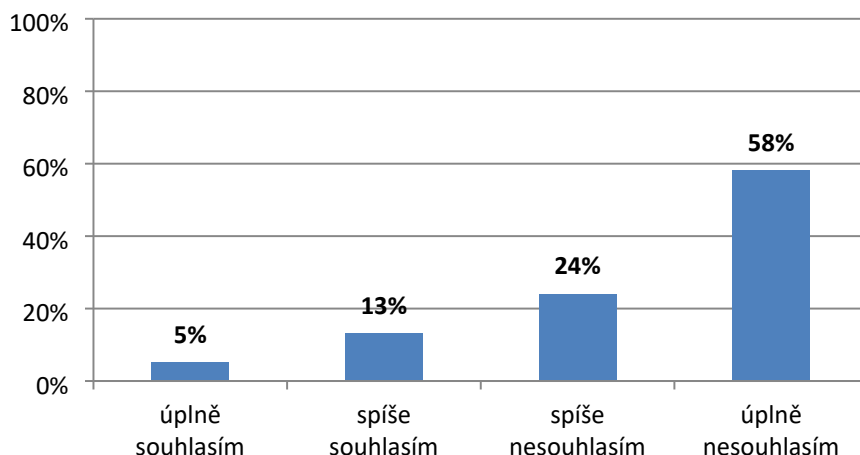

(Zdroj: vlastní výzkum)

Výrok č. 7: Sdílení příspěvků a posílání zpráv s intimním obsahem mě nemůže nijak poškodit.

Jak již bylo řečeno, sdílení intimního obsahu je rizikové a tento výrok zkoumal, zda si je respondent vědom rizika plynoucího ze sdílení tohoto obsahu. Nejvíce respondentů, celkem 58 % (75 ze 130), s výrokiem úplně nesouhlasilo, dalších 24 % respondentů (31 ze 130) spíše nesouhlasilo. Celkem 13 % respondentů (17 ze 130) s tímto výrokiem spíše souhlasí a úplně souhlasí 5 % (7 ze 130).

Graf 14– Sdílení příspěvků a posílání zpráv s intimním obsahem mě nemůže nijak poškodit

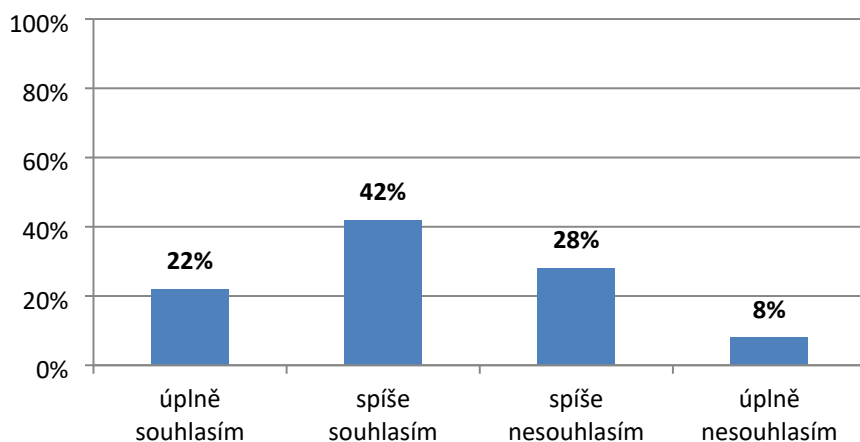

(Zdroj: vlastní výzkum)

Výrok č. 8: Vyhledávání příspěvků s erotickým nebo násilným obsahem je chování, které lze považovat za rizikové.

S tímto výrokem plně souhlasilo 22 % respondentů (29 ze 130), spíše souhlasilo 42 % (55 ze 130). Zde bych ráda vznesla svoji domněnku, že možnost „spíše souhlasím“ byla pro respondenta „zlatá střední cesta“, je si vědom rizika, ale nepovažuje ho za natolik nebezpečné, aby s ním plně souhlasil. Celkem 28 % respondentů (36 ze 130) s výrokem spíše nesouhlasilo a 8 % (10 ze 130) nesouhlasilo úplně.

Graf 15– Vyhledávání příspěvků s erotickým nebo násilným obsahem je chování, které lze považovat za rizikové

(Zdroj: vlastní výzkum)

2.4.3 Vyhodnocení rizikového chování

Otázka č. 1: Na kterých sociálních sítích využíváte svůj účet?

První otázka měla pouze informativní charakter a nebyla zařazena do konečného vyhodnocení první části dotazníku. Bylo zjištěno, že z dotazovaných studentů využívají účet na sociálních sítích Facebook a Instagram všichni respondenti, tj. 100 %. Dá se tedy říci, že pro respondenty je již běžným standardem být uživatelem sociální sítě. Respondenti mohli v této otázce označit více možností, nebo napsat svoji odpověď. Ze 130 respondentů má zřízen účet i na jiné sociální síti, než je Facebook a Instagram, celkem 14 % respondentů (18 ze 130). Konkrétně jsou to sociální sítě Snap chat 10 % respondentů (13 ze 130) a sociální síť Tik tok 4 % respondentů (5 ze 130). Z těchto výsledků můžeme vyvozovat, že mladiství spíše upřednostňují populární sociální sítě a nemají nutkání mít založené své profily na více již méně známých sociálních sítích.

Tabulka 3 – Přehled využívaných sociálních sítí

Typ sociální sítě	Počet odpovědí	Počet odpovědí v %
Facebook	130	100%
Instagram	130	100%
Snap chat	13	10%
Tik tok	5	4%

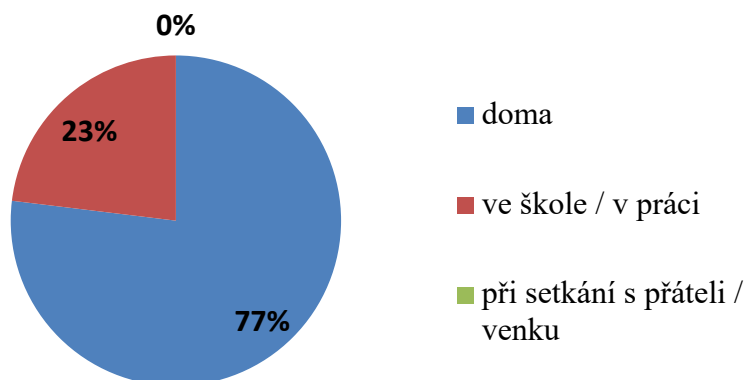
(Zdroj: vlastní výzkum)

Otázka č. 2: Na jakém místě věnujete sociálním sítím nejvíce Váš čas?

Tato otázka byla uzavřená a respondenti mohli volit pouze jednu možnost. Nejvíce respondentů 77 % (100 ze 130) označilo možnost doma. V dnešní době chytrých mobilních telefonů může být každý z nás online kdekoli a není proto problém být online na sociální síti např. při rodinné večeři, při rodinné oslavě atd. Tímto dochází k neefektivnímu trávení času s rodinou, snižuje se komunikace mezi mladistvým a jeho rodinnými příslušníky. Mladiství takto mohou i vyplňovat časový úsek, kdy jsou doma sami, či neumí jinak naložit s časem v domácím prostředí. Odpověď ve škole / v práci zvolilo 23 % respondentů (30 ze 130). Při studiu či práci se může pobývání na sociální síti projevit zhoršeným soustředěním, s nímž je spojen menší sebezrovoj, nebo zhoršení činnosti při výkonu povolání. Zajímavé je, že dle odpovědí žádný z respondentů nevyužívá a netráví čas na sociální síti při setkání s přáteli, ani při pobývání venku.

Z tohoto výsledku lze usuzovat, že mladiství více preferují reálný svět a reálná přátelství než virtuální svět na sociálních sítích.

Graf 16– Preferovaná místa při využívání sociálních sítí

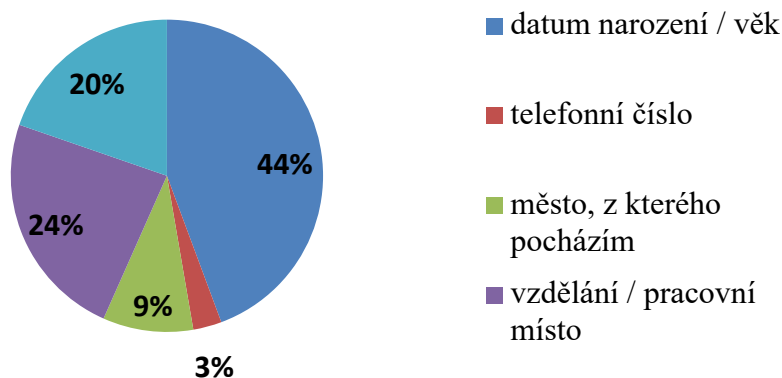

(Zdroj: vlastní výzkum)

Otázka č. 3: Které z následujících informací sdílíte veřejně s ostatními uživateli soc. sítí?

Sdílení osobní údajů je považováno za rizikové chování z důvodu zneužití těchto dat, či možnosti vyhledat pobyt osoby v reálném světě a na základě tohoto zjištění se může uživatel stát obětí např. kyberstalkingu, kybergroomingu, nebo dokonce sám může tuto činnost páchat na jiném uživateli. V této otázce mohl respondent označit jednu či více variant. Největší procento respondentů volilo možnost datum narození / věk, celkem 44 % tázaných (57 ze 130). Dále byla nejvíce zastoupena možnost vzdělání / pracovní místo, tuto odpověď volilo 31 ze 130, tj. 24 % respondentů. Možnost město označilo 9 % respondentů (12 ze 130) a 4 respondenti, tj. 3 %, zvolilo možnost telefonní číslo. Pouze 26 ze 130 respondentů, tj. 20 %, nesdílí žádný z uvedených osobních údajů. Z těchto výsledků je patrné, že celkem 80 % dotazovaných (104 ze 130) sdílí některý z osobních údajů a dopouští se tak rizikového chování.

Graf 17– Veřejné sdílení údajů

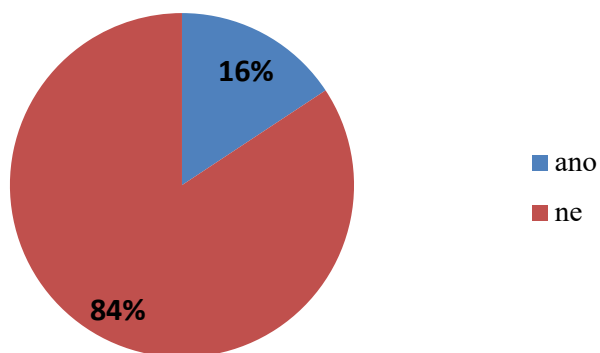

(Zdroj: vlastní výzkum)

Otázka č. 4: Sdílel/(a) jste některé informace z předešlé otázky s uživatelem, kterého jste neznal/(a)?

V této otázce měli respondenti označit jednu odpověď a v případě volby „ano“ uvést sdílený údaj. Z celkového počtu 130 respondentů nesdílí přímo s neznámými uživateli osobní informace 109 respondentů, tj. 84 %. To znamená, že 21 respondentů, tj. 16 %, sdílí osobní údaje s neznámými uživateli.

Graf 18– Četnost sdílení osobních údajů s neznámými uživateli

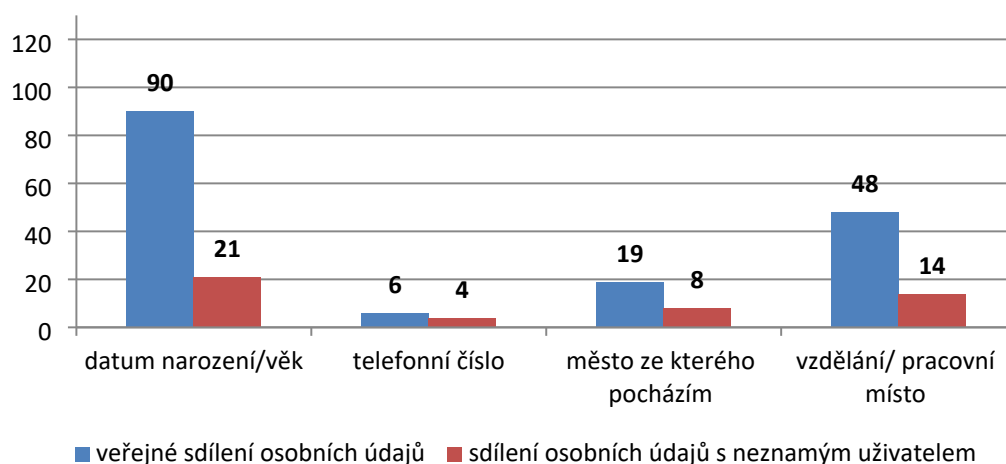
(Zdroj: vlastní výzkum)

V předešlé otázce dotazníku, kterou znázorňuje graf 17, a otázce, která je zobrazena v grafu 18, je veliký rozdíl v odpovědích. V grafu 17 lze vidět, že veřejné sdílení osobních údajů popírá 20 % respondentů (6 ze 130) a v grafu 18 popírá sdílení osobních údajů s neznámým uživatelem 84 % respondentů (109 ze 130).

To je o 83 respondentů (tj. 64 %) více. Veřejné sdílení údajů znamená, že jakýkoliv uživatel sociální sítě si může tento údaj zobrazit. Nabízí se otázka, zda jsou si mladiství vědomi toho, že veřejné sdílení osobních údajů je v principu stejně rizikové jako sdílení těchto údajů, které sdílí konkrétně s neznámým uživatelem. Dovolím si vznést domněnku, že pro mladistvého nemusí hrát ochrana osobních údajů důležitou roli, lze přemýšlet i o tom, že mladistvému chybí zkušenost se zneužitím těchto údajů a nemá tedy zábrany tyto údaje veřejně sdílet na svém profilu. Jinak je tomu u sdílení těchto údajů s neznámým uživatelem. Zde si mladiství více chrání své soukromí a lze tedy usuzovat, že při přímé komunikaci s neznámým uživatelem považují sdílení osobních údajů za citlivé a nabízí se jim otázka, proč by měl neznámý uživatel tato data vědět, popřípadě jak s nimi chce naložit.

V grafu 19 jsou porovnány volitelné možnosti z otázky č. 2 a č. 3. Největší rozdíl pozorujeme u možnosti datum narození/věk, zde o 69 respondentů více sdílí tento osobní údaj veřejně, než např. přes soukromé zprávy s neznámým uživatelem. Podobně tomu je u možnosti vzdělání / pracovní místo, u které je rozdíl mezi veřejným a soukromým sdílením 34 respondentů. U dalších možností nejsou rozdíly tolik markantní.

Graf 19– Porovnání otázek č. 2 a č. 3

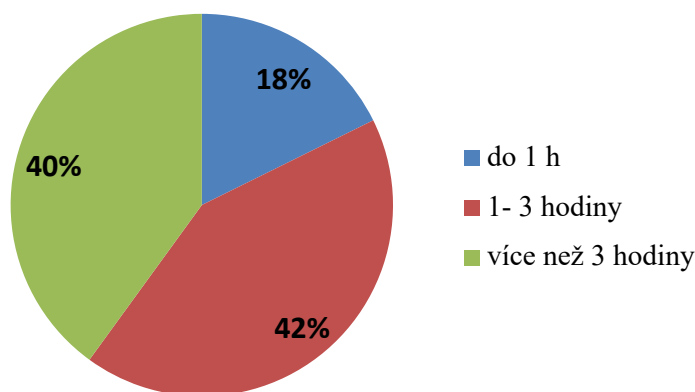

(Zdroj: vlastní výzkum)

Otázka č. 5 : Kolik času denně celkem věnujete sociálním sítím?

Časté a dlouhodobé pobývání na sociální síti je neefektivní trávení času a je považováno za rizikové. Při dlouhodobém a častém trávení času na sociální síti a internetu může vzniknout závislost na internetu či mobilním telefonu. Při častém trávení času na sociální síti se zvyšuje předpoklad pro rizikové chování či možnost být obětí rizik souvisejících se sociálními sítěmi. Nadměrné trávení času na sociální síti také může vést k nezájmu o reálný svět, útěku do anonymity, ztrátě sociálních vazeb v reálném světě apod. Na tuto otázku odpovědělo 40 % respondentů (52 ze 130), že tráví na sociální síti více než 3 hodiny denně. Toto číslo je znepokojující, během týdne je to minimálně 21 hodin. Dalších 42 % respondentů (55 ze 130) tráví na sociální síti 1 až 3 hodiny denně, což je v průměru 7 – 21 hodin za týden. Pouze 23 respondentů, tj. 18 %, tráví na sociálních sítích do jedné hodiny denně a týdně tedy maximálně 7 hodin.

Graf 20 – Časový úsek pobytu na sociální síti

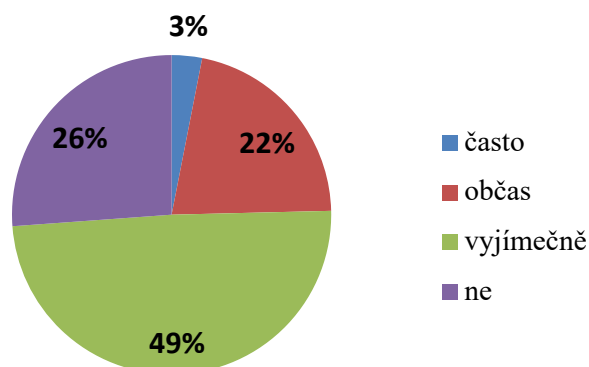
(Zdroj: vlastní výzkum)

Otázka č. 6 : Komunikace s neznámými osobami

Komunikace s neznámými osobami je považována za vysoce rizikové chování, v souvislosti se sociální sítí často komunikují s neznámými lidmi 3 % respondentů (4 ze 130). Možnost „občas“ označilo 22 % dotazovaných (28 ze 130) a největší zastoupení 49 % (64 ze 130) má možnost „výjimečně“. 26 % respondentů (34 ze 130) nekomunikuje na sociální síti s neznámými osobami vůbec. To znamená, že dohromady celkem 96 respondentů, tj. 74 %, komunikuje, nebo někdy komunikovalo s neznámou osobou na sociální síti. Tento výsledek je znepokojující, ale je nutné se zamyslet nad

tím, že komunikovat s cizími osobami na sociálních sítích může mladistvý také pouze formou komentářů k příspěvkům, či při nakupování na sociální síti, při dotazech ve skupinách s různým zaměřením apod. V těchto případech riziko nemusí být tak vysoké jako při konverzaci přes soukromé zprávy a mnohdy jsou tyto komunikace jednorázové.

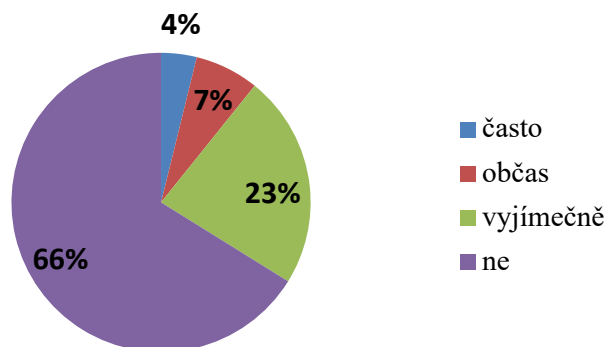
Graf 21- Četnost komunikace s neznámými osobami

(Zdroj: vlastní výzkum)

Otázka č. 7: Měl(a) jste osobní schůzku s neznámou osobou, kterou jste poznal(a) na soc. síti?

Setkávání se s cizími lidmi je velmi rizikové a nejčastěji se v souvislosti se schůzkami s cizími lidmi setkáváme s termínem kybergrooming. Dále je možnost okradení, unesení, stalkingu atd. Největší počet odpovědí zastupuje možnost „ne“, lze tedy usuzovat, že 66 % respondentů (86 ze 130) si je vědomo velkých rizik při schůzkách s neznámými osobami, a proto nevyhledávají osobní kontakt s neznámými uživateli sociálních sítí. Výjimečně se s neznámou osobou setkala 23% respondentů (30 ze 130). Občas si domluvilo osobní schůzku s neznámou osobou 7 % dotazovaných (9 ze 130) a často se s cizí osobou setkává 4 % respondentů (5 ze 130). Již jedna jediná schůzka může skrývat nebezpečí a může skončit velice nehezky. Z toho vyplývá, že celkem u 34 % respondentů zaznamenáváme rizikové chování a ohrožení riziky spojených s těmito schůzkami. Respondenti jsou při setkávání se s cizími lidmi více opatrní, než je tomu např. u komunikace s neznámým uživatelem, či při ochraně svého soukromí. Zde se nabízí prostor pro úvahu, že komunikaci v reálném světě s neznámou osobou vnímají mladiství jako větší riziko, než komunikaci ve světě virtuálním.

Graf 22– Četnost osobních schůzek s neznámou osobou

(Zdroj: vlastní výzkum)

Otázka č. 8 : Na Instagramu mě „sledují“

Sociální síť Instagram je volně dostupná forma mobilní aplikace. Při založení účtu může uživatel sdílet s ostatními uživateli fotky a videa, chatovat s uživateli, či jen sledovat jejich příspěvky. Vzhledem ke skutečnosti, že na této síti může každý sledovat každého, je velmi pravděpodobný výskyt kyberstalkingu, kyberšikany, pozvánek na osobní schůzky, vyžadování fotek s intimním obsahem atd. Tato otázka zjišťovala informovanost respondentů o tom, kdo sleduje jejich profil. V tabulce 4 jsou zobrazeny výsledky, ze kterých vyplývá, že nejvyšší četnost odpovědí získala možnost „lidi, kteří mě znají i neznají osobně“, tuto možnost volilo 85 respondentů, tj. 65 %. Další možností odpovědi byla „nevím, nikdy jsem to neověřoval“, tuto odpověď zvolilo 22 respondentů, tj. 17 %. Dalších 23 respondentů, tj. 18 % , označili možnost „pouze lidé, kteří mě znají osobně“. Z toho vyplývá, že celkem u 107 respondentů, tj. 82 %, je jejich profil na Instagramu sledován neznámými osobami. Z těchto výsledků je patrné, že pro mladistvé není prioritní znalost osob, které sledují jejich profil.

Tabulka 4 - Povědomí o sledovanosti na sociální síti Instagram

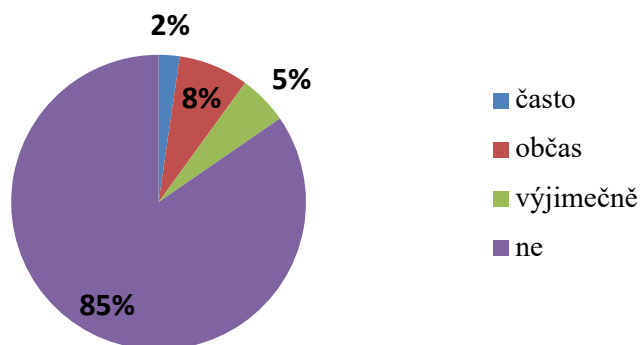
Informovanost o sledovanosti profilu	Počet odpovědí	Počet odpovědí v %
Pouze lidé, kteří mě znají osobně	23	18%
Lidé, kteří mě znají i neznají osobně	85	65%
Nevím, nikdy jsem to neověřoval(a)	22	17%

(Zdroj: vlastní výzkum)

Otázka č. 9: Sdílel(a) jste někdy na soc. sítích fotografii nebo video, které zobrazovalo zranění, které jste si sám způsobil?

Mezi rizikové chování patří také agresivní chování, a to jak vůči sobě samému, tak i k ostatním. Mezi mladistvými se začíná objevovat trend sdílení příspěvků na sociální síti obsahující zranění, které si dotyčný sám způsobil, a proto jsem do výzkumu zařadila i tuto otázku. Na tuto otázku mohl respondent odpovědět jednou z možností. Dle grafu 23 je zřejmé, že převážná většina respondentů 85 % (110 ze 130) nesdílí svépomocná zranění. Celkem 15 % (20 ze 130) respondentů někdy sdílelo s ostatními uživateli video, či fotografii znázorňující vlastní poranění, a to v zastoupení: „výjimečně“ 7 respondentů, tj. 5 %, „občas“ 10 respondentů, tj. 8 %, a „často“ 3 respondenti, tj. 2 %.

Graf 23– Četnost sdílení autentických zranění

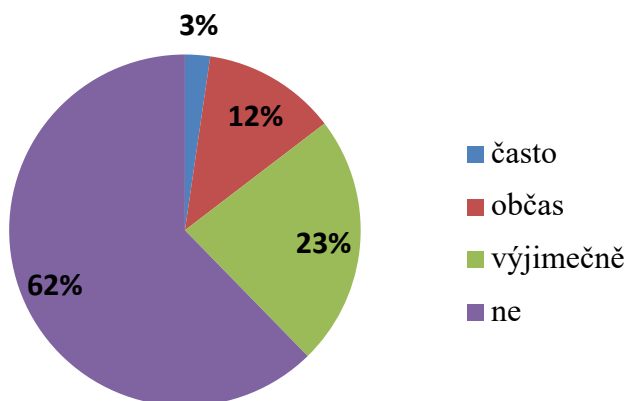

(Zdroj: vlastní výzkum)

Otázka č. 10: Stalo se Vám, že jste na soc. sítích zveřejnil(a) komentář, který někoho zesměšnil?

Na sociálních sítích lze pozorovat výskyt zesměšňujících komentářů u fotek, videí a jiných příspěvků uživatelů. Tato otázka zjišťovala, zda respondenti tyto komentáře zveřejňují. Respondent mohl volit jednu možnost. Více než polovina respondentů (81 ze 130), tj. 62 %, uvedlo, že na sociální síť nesdílí tyto komentáře. Možnost „výjimečně“ zvolilo 23 % respondentů (30 ze 130). Občas tyto komentáře sdílí 16 respondentů, tj. 13 %, a pouze 3 respondenti, tj. 2 %, tyto komentáře sdílí často.

Graf 24– Četnost zveřejňování komentářů se zesměšňujícím obsahem

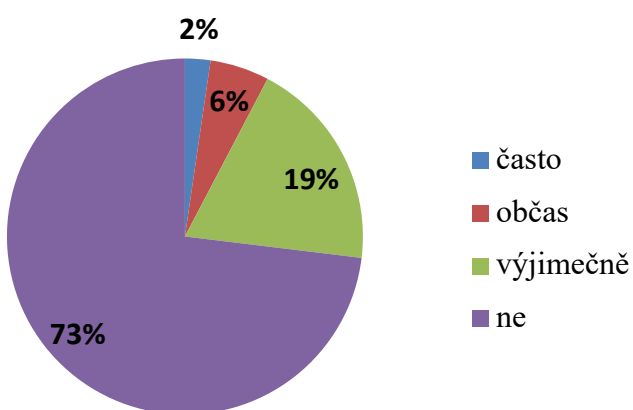

(Zdroj: vlastní výzkum)

Otázka č. 11: Stalo se Vám, že jste na soc. sítích zveřejnil(a) komentář, který někoho ponížil?

V této otázce mohli respondenti zvolit jednu možnost. Ponižující komentáře nesdílí celkem 73 % (95 ze 130) respondentů. Výjimečně tyto komentáře sdílí 25 respondentů, tj. 19 %. Možnost „občas“ připouští 6 % respondentů (7 ze 130) a variantu „často“ zvolili 3 respondenti, tj. 2 %.

Graf 25 – Četnost zveřejňování komentářů s ponižujícím obsahem

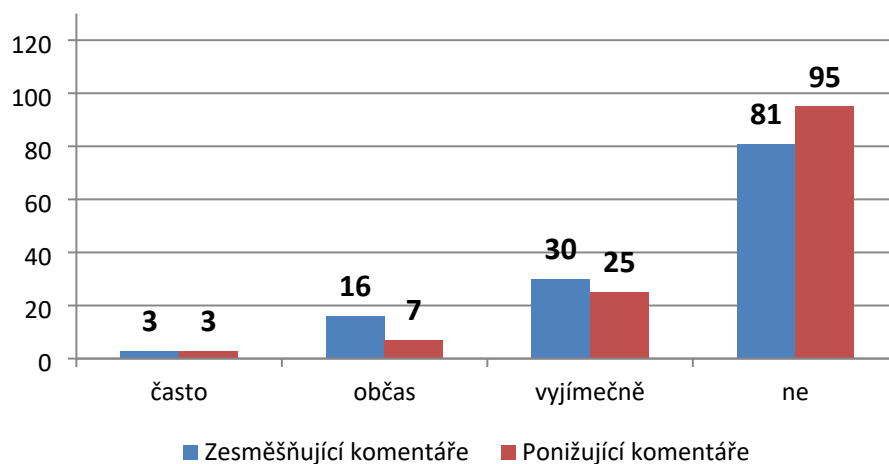

(Zdroj: vlastní výzkum)

Otázka č. 10 a otázka č. 11 zjišťovala, jak moc jsou respondenti ochotni emočně ubližovat přes sociální sítě a dopouštět se tak kyberšikany. V následujícím grafu 26 je porovnání odpovědí otázky č. 10 a otázky č. 11.

U obou otázek volili možnost „často“ 3 respondenti, tj. 2 %. Možnost „občas“ týkající se otázky č. 10 zesměšňujících komentářů zvolilo celkem 16 respondentů, tj. 12 %, u otázky č. 11 označilo možnost „občas“ celkem 7 respondentů, tj. 5 %, tedy o 9 respondentů méně, než u otázky č. 10. Možnost „výjimečně“ u otázky č. 10 byla zvolena 30 respondenty, tj. 23 %, u otázky č. 11 celkem 25 respondenty, tj. 19 %, a je to o 5 respondentů méně, než tomu je u odpovědí otázky č. 10. Nejvyšší četnost odpovědí měla možnost odpovědi „ne“. Tuto odpověď zvolilo v otázce č. 10 celkem 81 respondentů, tj. 62 %, a u otázky č. 11 celkem 95 respondentů, tj. 73 %. V této variantě odpovědi byl největší rozdíl. Zesměšňující komentáře nesdílí o 14 respondentů méně, než komentáře ponižující.

Graf 26– Porovnání odpovědí otázek č. 10 a č. 11

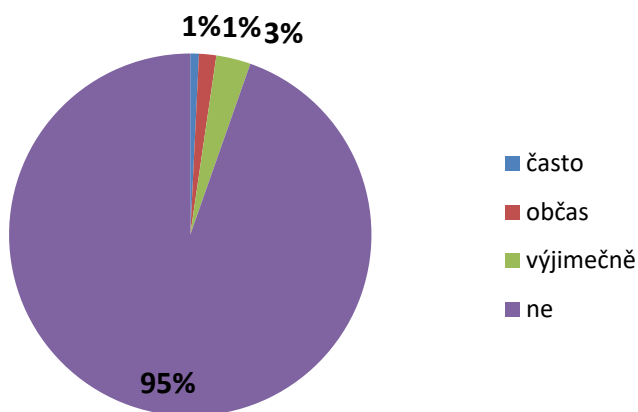
(Zdroj: vlastní výzkum)

Otázka č. 12 - Sdílel(a) jste někdy na soc. sítích fotografie nebo video s násilným obsahem?

Na internetu se nachází spousta násilných videí, která jsou běžně dostupná pro každého uživatele internetu. Uživatel potvrdí věk 18 let, nebo se zaregistruje pod falešným datem narození a násilný obsah si zobrazí. Na sociální síti Facebook se místo násilného obsahu objeví šedá obrazovka s nápisem, že obsah má násilný kontext a dotaz, zda ho chce daný uživatel opravdu zobrazit. V této otázce mohl respondent volit jednu

možnost, která zjišťovala, zda respondent sdílí násilné fotografie nebo videa. Je velmi uspokojivé, že 95 % respondentů (123 ze 130) nikdy nesdílelo příspěvky s násilným obsahem. Výjimečně tyto násilné fotografie či videa sdílí 3 % respondentů (4 ze 130). Občas násilný obsah sdílí 1 % dotazovaných (2 ze 130). Možnost „často“ byla označena pouze jedním respondentem, tj. 1 %. Na základě těchto výsledků lze říci, že malé množství respondentů se dopouští rizikového chování tohoto typu.

Graf 27- Četnost dílení násilného obsahu

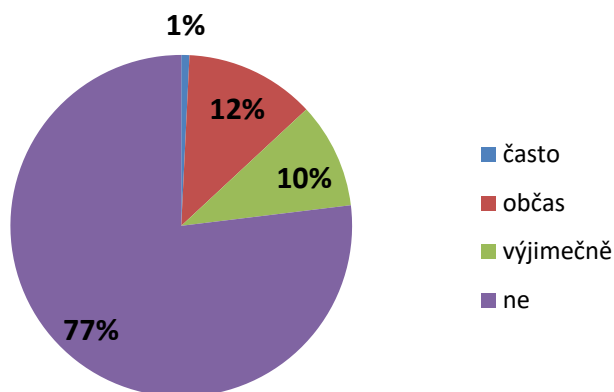
(Zdroj: vlastní výzkum)

Jak již bylo zmíněno v kapitole metodika, otázka č. 13 byla při vyhodnocování rozdělena na dvě samostatné otázky. Původní znění, které má otázka v dotazníku, je následující: „Sdílíte s někým na soc. sítích příspěvky obsahující intimní obsah?“ Respondent zde mohl volit mezi třemi možnostmi, a to „nikdy“, „ano, s lidmi, které znám“ a „ano, i s lidmi, které neznám osobně“. U odpovědí „ano“ udával každý respondent i míru četnosti zasílání příspěvků s intimním obsahem (často, občas, výjimečně, nikdy). Otázka byla rozdělena na následující dvě otázky:

Otázka č. 13: Sdílíte na soc. sítích příspěvky obsahující intimní obsah s lidmi, které znáte?

V této otázce měla největší zastoupení možnost „ne“, a to celých 77 % (100 ze 130), možnost „výjimečně“ zvolilo 10 % respondentů (13 ze 130). 12 % respondentů (16 ze 130) zvolilo možnost „občas“, pouze 1 % dotazovaných (1 ze 130) si vybralo možnost „často“.

Graf 28 – Četnost sdílení intimního obsahu se známými uživateli

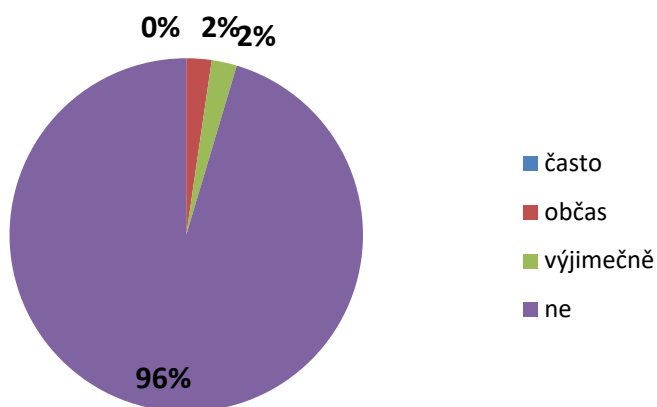

(Zdroj: vlastní výzkum)

Otázka č. 14 : Sdílíte na soc. sítích příspěvky obsahující intimní obsah s lidmi, které neznáte osobně?

Z grafu 29 je patrné, že 96 % respondentů (124 ze 130) nesdílí intimní obsah s neznámými osobami. Pouze 3 respondenti, tj. 2 %, sdílí intimní obsah s neznámými osobami výjimečně a stejně tak tento obsah občas sdílí 3 respondenti, tj. 2 %. Možnost „často“ neoznačil žádný z respondentů.

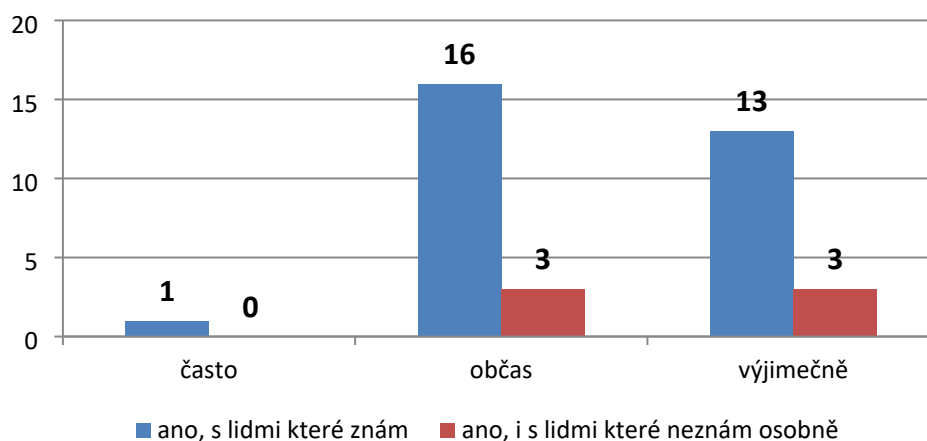
Graf 29– Četnost sdílení intimního obsahu s neznámými uživateli

(Zdroj: vlastní výzkum)

V následujícím grafu 30 je zobrazeno porovnání možností odpovědí „často“, „občas“ a „výjimečně“ u otázek č. 13 a č. 14. Pouze jeden respondent volil odpověď „často“, a to s osobou, kterou zná osobně. Občas sdílí intimní obsah se známými lidmi 14 respondentů, s neznámými lidmi pouze 4 respondenti, tedy o 10 respondentů méně než se známými osobami. Výjimečně sdílí intimní obsah se známými lidmi 13 respondentů a s neznámými lidmi 3 respondenti. Z grafu je patrné, že respondenti sdílí více intimní obsah s lidmi, které znají (30 ze 130), tj. 23 %, než je tomu u neznámých osob, s těmi sdílí intimní obsah 5 % respondentů (6 ze 130). V tomto věkovém období zkoumají mladiství svoji intimitu, vytváří si vztahy, ve kterých se buduje důvěra, a lze hovořit o tom, že při důvěře ke známé osobě si nejsou mladiství vědomi velkého rizika při zasílání příspěvků s intimním obsahem oproti sdílení intimity s neznámým uživatelem, ke kterému nemají vztah, a není tedy vytvořeno důvěrné pouto.

Graf 30 – Porovnání odpovědí otázky č. 13 a č. 14

(Zdroj: vlastní výzkum)

3 Diskuze

Cílem této bakalářské práce věnované tématu mobilní aplikace v kontextu rizikového chování mladých lidí bylo identifikovat míru rizikového chování adolescentů na sociálních sítích, jejich povědomí o rizicích spojených s těmito sítěmi a zejména identifikovat závislost mezi uvědomovaným rizikem a mírou rizikového chování na sociálních sítích.

Během zpracovávání této bakalářské práce bylo usilováno o co největší získání poznatků z oblasti teorie. Tomuto tématu se dostává stále větší pozornosti mezi odbornou i laickou veřejností a nabývá na významu, lze tedy předpokládat, že se mu bude v příštích letech věnovat i více výzkumů a odborných studií. Avšak i přes tuto skutečnost existuje v knižní podobě spíše omezené množství zdrojů o rizikovém chování páchaném prostřednictvím mobilních aplikací a sociálních sítí. Elektronické zdroje věnované tomuto tématu se hledají podstatně snadněji. Bylo překvapením, že existují webové portály zaměřené na bezpečnost na internetu či ochranu dětí na internetu. Toto zjištění je velmi pozitivní, ale je nutno podotknout, že na tyto weby nejsou k vidění nějaké prospekty či reklamy, a to lze považovat za veliký nedostatek. Sama jsem uživatelkou sociálních sítí a musím přiznat, že při ponoření se do problematiky rizik spojených se sociálními sítěmi jsem získala informace, které mi byly doposud méně známé.

Pro výzkum byla zvolena věková kategorie mladých lidí 15 – 20 let. Za určitý limit je ve vztahu k celkovým výsledkům možno považovat skutečnost minimálního procentního zastoupení 15letých respondentů ve výzkumném souboru. Výsledky tak lze obecně vztáhnout a jejich vypovídající hodnotu považovat za relevantní ve vztahu k věkové kategorii 16-20 let. Pro dotazníkové šetření byly vybrány vzdělávací instituce Akademie – VOŠ, Gymnázium a SOŠUP Světlá nad Sázavou, Obchodní a hotelová škola Havlíčkův Brod a Vysoká škola polytechnická Jihlava. Všechny tyto instituce byly velmi vstřícné k realizaci výzkumu a vyhověly mi v požadavech pro realizování výzkumného šetření. Dotazník byl pedagogy rozdán v jednotlivých třídách při výukové hodině. Tímto postupem byla zajištěna úplná návratnost dotazníků.

Při vyhodnocování získaných dat bylo potřebné provést změny v kódování prostřednictvím koeficientu tak, aby výsledky byly matematicky zpracovatelné a komparovatelné. Velikým pozitivem bylo zjištění, že všichni respondenti odpověděli na

všechny otázky a výroky. Lze si položit otázku, zda byly tyto dotazníky od respondentů vyplněny autenticky. Můžeme se domnívat, že i přes vědomí anonymního vyplňování dotazníku mohl mít respondent strach z odhalení jeho odpovědi pedagogem a mohl tedy raději zvolit „přijatelnou“ možnost odpovědi, než svoji vlastní.

Během zpracovávání části dotazníku, která obsahovala výroky, jež poukazovaly na povědomí respondentů, bylo nutno pracovat s myšlenkou, zda respondenti neoznačovali míru souhlasu či nesouhlasu systematicky. Po vyhodnocení této části dotazníku můžeme na základě rozmanitě zaznamenaných jednotlivých odpovědí tuto myšlenku nepotvrdit. Žádný z dotazníku nebyl označen jen nalevo či jen napravo, ale bylo možné pozorovat rozmanitost v zaznamenaných odpovědích.

Během výzkumu bylo vycházeno z předpokladu, že znalost a uvědomování si rizik vede ke snížení nebo přímo k eliminaci rizikového chování. Tato domněnka se v závěrečném vyhodnocení spíše nepotvrdila. Byla identifikována minimální závislost mezi uvědomovaným rizikem a mírou rizikového chování. Nabízí se otázka, jaké faktory ovlivňují tyto dvě závislosti. Zásadním faktorem může být získaná zkušenost mladistvého s rizikovým chováním a jeho následnými dopady. To znamená, že větší propojení těchto dvou rovin bude mít zřejmě respondent, jenž sdílel např. citlivý obsah s jiným uživatelem sociální sítě a následně byl tento obsah zneužit, než respondent sdílející citlivý obsah s mnoha jinými uživateli bez zkušenosti jeho zneužití. Dá se tedy říci, že získání zkušenosti s dopady rizikového chování na sociálních sítích vede k větší propojenosti mezi mírou rizikového chování a uvědomování si rizik sociálních sítí u adolescentů.

Jak již bylo zmíněno v teoretické části práce, Kabíček et al. (2014) a Sobotková (2014) uvádějí široké spektrum forem rizikového chování. Na rizikové chování bezprostředně spojené s kyberprostorem se zaměřují autoři Eckertová a Dočekal (2013), Kožíšek a Písecký (2016). Je nutno pomyslet na rozporuplnost vnímání rizikového chování těmito autory a samotnými adolescenty. Nabízí se zde otázka, zda respondenti, tedy mladiství ve věku 15-20 let, vnímají vybrané chování jako rizikové a jsou si vědomi jeho rizik i toho, že je mohou nějakým způsobem poškodit. Kabíček et. al. (2014) se také zmiňuje o výzkumu, který prováděl v USA psycholog a profesor Richard Jessor. Na základě tohoto výzkumu přišel s názorem, že rizikové chování pomáhá adolescentovi se vyrovnat s těžkostmi. Hulanová (2014) uvádí, že kyberprostor dává adolescentovi

příležitost pro zvládání úzkostí, přijetí od vrstevníků, ztrátu kontroly od autority např. rodiče apod. Jistá míra rizikového chování je tedy adolescentům v jejich vývojovém období přirozená.

Vnímání míry rizikového chování, úrovně povědomí a závislosti mezi těmito dvěma body úzce souvisí s postojem, zkušenostmi a subjektivním vnímáním výzkumné osoby a nemusí vždy nutně korespondovat s hodnocením provedeným jinou výzkumnou osobou. Lze předpokládat, že výsledky hodnocení totožného jevu by se do určité míry lišily v závislosti na přístupu, zkušenostech, zaměření a dalších faktorech na straně výzkumné osoby. Toto nemusí nutně znamenat negativum či slabé místo interpretace výsledků, ale může to naopak poukázat na komplexnost zkoumaného jevu, často obtížného vymezení vlivu jednotlivých vnějších i vnitřních faktorů na straně výzkumné osoby, respondentů i prostředí, či hloubku této problematiky, která může být nejednou jen obtížně přesně vymežitelná. Tento faktor také představuje prostor pro další diskusi a spolupráci, kdy odlišný pohled či přístup k problematice, jejímu zkoumání a hodnocení představuje přínos pro druhé.

4 Návrh řešení a doporučení pro praxi

Výzkum potvrdil minimální závislost mezi uvědomovaným rizikem a mírou rizikového chování, pro praxi lze doporučit, aby měli adolescenti možnost si zažít rizika spojená se sociálními sítěmi. Tato zkušenost může být realizována pomocí rozhovorů s oběťmi rizik sociálních sítí, zhlédnutím autentických fotografií a screenshotů, sledováním dokumentů, či fiktivními hranými scénkami mezi vrstevníky např. v rámci studia. Těmito postupy by se zajistilo, aby se danému jedinci více propojila oblast uvědomování si rizika a snižovala se či úplně eliminovala jeho míra rizikového chování.

Nelze si nevšimnout sdílení fotografií s mladistvými na sociálních sítích i vlastními rodiči či jinými příbuznými. Na Facebooku a Instagramu lze pozorovat, že fotografie a videa sdílí na tyto sítě i vzdělávací instituce. Je vhodné minimalizovat sdílení fotografií a videí na sociálních sítích prostřednictvím rodinných příslušníků a těchto institucí a zajistit tím menší ohrožení sdílených osob riziky spojených se sociálními sítěmi.

Během zpracovávání teoretické části práce byla zjištěna skutečnost, že jsou méně známé webové portály zabývající se problematikou rizikového chování na sociálních sítích a riziky těchto sítí. Další doporučení tedy směřuje k rozšiřování povědomí společnosti o těchto portálech, které mohou být mladistvým informačním kanálem a oporou. Povědomí o těchto webových portálech by se mohlo rozšiřovat pomocí prospektů ve vzdělávacích, zdravotních a sportovních institucích a krátkými spoty v komunikačních médiích.

Efektivní trávení volného času napomáhá ke snížení doby trávené na sociálních sítích a snižuje tak příležitost chovat se rizikově na těchto sítích. Rodiče by měli mladistvé více zapojovat do reálného světa, trávit s nimi více času, naslouchat, usilovat o efektivní využívání volného času mladistvým a sami se vzdělávat v této problematice. Rodiče mladistvých jsou jiná věková generace, sociální sítě a rizika těchto sítí jim nemusí být plně známa. Je zapotřebí do této problematiky zapojit i starší věkově generace pomocí přednášek a vzdělávacích programů např. v rámci vzdělávacích a informačních institucích.

V této části práce bych se ráda zmínila o dokumentu s názvem V síti. Autorem tohoto dokumentu je Vít Klusák. Tento dokument se zabývá mladší věkovou skupinu (11-13 let). Předmětem tohoto sociálního experimentu bylo otevřít téma zneužívání dětí na

internetu. Pro tento sociální experiment byly vybrány 3 herečky, které vypadaly mladší, než ve skutečnosti jsou, a to na 12 let. Těmto herečkám byly vytvořeny profily na sociálních sítích, na skype apod. Prostřednictvím těchto komunikačních aplikací herečky skypovaly a chatovaly s muži, kteří je sami vyhledali a kontaktovali. Tento dokument jsem měla možnost vidět a byla jsem velmi šokována. Velké množství mužů dívkám posílalo pornografii, videa se sexuálním obsahem, vydíralo je a žádalo o osobní schůzku. Více sociálních experimentů a dokumentů tohoto typu by bylo velkým přínosem pro praxi.

Závěr

Bakalářská práce je zaměřená na rizikové chování adolescentů prostřednictvím mobilních aplikací umožňujících přístup na sociální sítě, na rizika spojená s využíváním těchto sítí a závislosti mezi mírou rizikového chování a uvědomovaným rizikem sociálních sítí. Hlavním cílem bakalářské práce bylo identifikovat míru rizikového chování adolescentů prostřednictvím sociálních sítí, úroveň povědomí o rizicích sociálních sítí a identifikovat závislost mezi mírou uvědomovaného rizika a mírou rizikového chování.

Na začátku teoretické části jsou definovány základní pojmy, na které navazují specifikace věkové skupiny mladí lidé. Vzhledem k zaměření výzkumu je nejvíce v teoretické části práce věnována pozornost kapitole definující rizikové chování a kapitole o rizicích bezprostředně spojených s kyberprostorem.

Pro praktickou část byl použit kvantitativní výzkum, konkrétně dotazníkové šetření. Dotazník by rozdělen na dvě části, které zjišťovaly míru rizikového chování prostřednictvím sociálních sítí a úroveň povědomí o rizicích spojených s využíváním těchto sítí. Respondent mohl z obou částí získat určitý počet bodů, na základě kterých byla stanovena respondentova míra rizikového chování a úroveň jeho povědomí o rizicích. Následně byla tato data využita při zodpovězení výzkumných otázek a následnou identifikaci výzkumných cílů.

Výzkumných cílů se podařilo dosáhnout a byla identifikována míra rizikového chování, úroveň povědomí o rizicích sociálních sítí a podařilo se také identifikovat závislost mezi rizikovým chováním a uvědomovaným rizikem sociálních sítí.

Vzhledem k nízkému počtu respondentů a výše uvedených skutečností nelze výsledky výzkumu zobecňovat. Výsledky mohou posloužit zejména pro další odborné práce a navazující výzkum, pro pedagogy v rámci preventivních programů, pro sociální pracovníky pracující především s touto cílovou skupinou. Tato práce může pomoci rodičům adolescentů seznámit se s riziky sociálních sítí a vybranými typy rizikového chování spojeného především s využíváním sociálních sítí. Tato práce slouží i k rozšiřování povědomí o této problematice široké veřejnosti.

Seznam použitých zdrojů

Zdroje literatura

ATKINSON, Rita L. *Psychologie*. Praha: Portál, 2003. 751 s. ISBN 80-7178-640-3.

ČÁP, Jan. *Psychologie pro učitele*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007. 655 s. ISBN 978-80-7367-273-7.

ČECH, Ondřej. *Nebezpečí kyberšikany : internet jako zbraň?*. Vydání 1. České Budějovice: Theia - krizové centrum o.p.s., 2017. 131 stran, ISBN 978-80-904854-4-0.

Děti a online rizika : sborník studií. 1. vyd. Praha: Sdružení Linka bezpečí, 2012. 178 s. ISBN 978-80-904920-2-8.

ECKERTOVÁ, Lenka. *Bezpečnost dětí na internetu : rádce zodpovědného rodiče*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2013. 224 s. ISBN 978-80-251-3804-5.

HULANOVÁ, Lenka. *Internetová kriminalita páchaná na dětech : psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality*. 1. vyd. Praha: Triton, 2012. 217 s. ISBN 978-80-7387-545-9.

KABÍČEK, Pavel. *Rizikové chování v dospívání a jeho vztah ke zdraví*. Vyd. 1. Praha: Triton, 2014. 343 s. ISBN 978-80-7387-793-4.

KOHOUTEK, Rudolf. *Základy užití psychologie*. Brno: Cerm, 2002. 544 s. ISBN 80-214-2203-3.

KOLÁŘ, Michal. *Nová cesta k léčbě šikany*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011. 332 s. ISBN 978-80-7367-871-5.

KOŽÍŠEK, Martin. *Bezpečně n@ internetu : průvodce chováním ve světě online*. První vydání. Praha: Grada Publishing, 2016. 175 stran. ISBN 978-80-247-5595-3.

MACEK, Petr. *Adolescence : psychologické a sociální charakteristiky dospívajících*. Vyd. 2., upr. Praha: Portál, 2003. 141 s. ISBN 80-7178-747-7.

ROGERS, Vanessa. *Kyberšikana : pracovní materiály pro učitele a žáky i studenty*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011. 97 s. ISBN 978-80-7367-984-2.

SOBOTKOVÁ, Veronika. *Rizikové a antisociální chování v adolescenci*. Vyd. 1. Praha: Grada Publishing, 2014. 147 s. ISBN 978-80-247-4042-3.

Internetové zdroje

Explained: What is Facebook? *Webwise* [online]. 2019 [cit. 2020-06-07]. Dostupné z: <https://www.webwise.ie/parents/explained-what-is-facebook-2/>

Holešovský, Roman. Co je to Facebook? *Pankrea* [online]. Hradec Králové, 30. 1. 2015 [cit. 2020-06-07]. Dostupné z: https://www.pankrea.cz/clanek/co-je-to-facebook_35

Hošková, Petra. Specialista na on-line marketing: *Sociální sítě frčí aneb co je to Instagram* [online]. Senožaty. 8. 2. 2018 [cit. 2020-05-04]. Dostupné z: <https://www.ptl.cz/instagram-a-socialni-site/>

JetRuby: *Brief-history-of-mobile-apps* [online]. 2017, 28 September 2017 [cit. 2020-06-10]. Dostupné z: <https://expertise.jetruby.com/brief-history-of-mobile-apps-286fbbf766a9>

KOPECKÝ, Kamil. Co je sexting? *E-bezpečí* [online]. 24.9.2019 [cit. 2020-06-12]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/rizikove-jevy-spojene-s-online-komunikaci/sexting/137-154>

KOPECKÝ, Kamil: E-bezpečí: *Trpíte nomofobií?* [online]. 25. 8. 2015 [cit. 2020-06-12]. Dostupné z: <http://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/dali-rizika/1059-nomofobie>

MÁCA, Roman. Děti a rizika sociálních sítí. *Šance dětem* [online]., 3.2.2014 [cit. 2020-06-09]. Dostupné z: <https://www.sancedetem.cz/srv/www/content/pub/cs/clanky/deti-a-rizika-socialnich-siti-112.html>

Mobilní tarify: Smartphone. *Tarifomat* [online]. [cit. 2020-06-21]. Dostupné z: <https://tarifomat.cz/slovník-pojmu/mobilni-tarify/smartphone/>

Netolismus. *Netolismus - průvodce online závislostmi* [online]. Projekt e-bezpečí, 2015 [cit. 2020-06-18]. Dostupné z: <https://www.netolismus.cz/>

Nomofobie. *Digitální detox* [online]. [cit. 2020-06-12]. Dostupné z: <http://www.digitalnidetox.cz/nomofobie/>

PTÁČEK, Radek a Hana KUŽELOVÁ. Vývojová psychologie pro sociální práci. *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. Praha, 2013 [cit. 2020-06-10].

Dostupné z:

<https://www.mpsv.cz/documents/20142/954010/psychologie.pdf/91da3174-0856-99ce-5c24-2704a0cc7d55>

Rizika online komunikace: Kybergrooming. *Internetem bezpečně* [online]. 2018 [cit. 2020-06-20]. Dostupné z: <https://www.internetembezpecne.cz/internetem-bezpecne/rizika-online-komunikace/kybergrooming/>

ŘEZNÍČEK, Josef. Obsahový marketing: Jaké sociální sítě se hodí k jakým účelům. *Včeliště* [online]. Brandýs nad Labem, 19. 8. 2013 [cit. 2020-06-03]. Dostupné z: <https://vceliste.cz/obsahovy-marketing/jake-socialni-site-se-hodi-k-jakym-ucelum/>

Sociální média: Sociální sítě. *Internetem bezpečně* [online]. Karlovy Vary, 2018, 2018 [cit.2020-07-18]. Dostupné z: <https://www.internetembezpecne.cz/internetem-bezpecne/socialni-media/socialni-site/>

Sociální sítě. *Nebojte se internetu* [online]. 2016 [cit. 2020-06-09]. Dostupné z: <https://www.nebojteseinternetu.cz/page/3396/socialni-site/>

ŠTEFÁNEK, Jiří: Nomofobie. *Medicína, nemoci, studium na 1. LF UK* [online]. 2015 [cit. 2020-06-17]. Dostupné z: <https://www.stefajir.cz/?q=nomofobie>

Tvrda, Zuzana. *Instagram – Co to je a proč na něm být?*[online]. 23.2.2018[cit. 2020-06-07]. Dostupné z: <https://www.zuzanatvrda.cz/2018/02/23/instagram-co-to-je/>

Vývojová psychologie: Pubescence a adolescence. *Studium psychologie* [online]. 2016 [cit.2020-05-04]. Dostupné z: <https://www.studium-psychologie.cz/vyvojova-psychologie/6-pubescence-adolescence.html>

Přílohy

Příloha A Dotazník

Příloha A – Dotazník pro respondenty

Dobrý den, mé jméno je Kristýna Dobrovolná jsem studentka vysoké školy v oboru zdravotně-sociální práce. Dostává se Vám do ruky dotazník, který je součástí projektu zaměřeného na využívání mobilních aplikací, zejména Facebooku a Instagramu. Dotazník je anonymní. Kritériem pro vyplnění dotazníku je věk 15 – 20 let. Výsledky z tohoto dotazníku budou použity a zveřejněny v mé bakalářské práci. Děkuji za ochotu a Váš čas strávený při vyplňování dotazníku.

1. Na kterých sociálních sítích využíváte svůj účet?

Zakroužkujte jednu nebo více variant.

- a) Facebook
- b) Instagram
- c) jiné (uved'te prosím jaké)

2. Na jakém místě věnujete sociálním sítím nejvíce Váš čas?

Zakroužkujte jednu variantu.

- a) doma
- b) ve škole / v práci
- c) při setkání s přáteli / venku

3. Které z následujících informací sdílíte veřejně s ostatními uživateli soc. sítí?

Zakroužkujte jednu nebo více variant.

- a) datum narození / věk
- b) telefonní číslo
- c) město, z kterého pocházím
- d) vzdělání / pracovní místo
- e) žádný z uvedených

4. Sdílel(a) jste některé informace z předešlé otázky s uživatelem, kterého jste neznal(a)?

Zakroužkujte jednu variantu.

- a) ne
- b) ano (uveďte prosím jaký).....

5. Kolik času denně celkem věnujete sociálním sítím?

Zakroužkujte jednu variantu.

- a) do 1 h
- b) 1 – 3
- c) více než 3 h

6. Komunikujete na soc. sítích s uživateli, které neznáte osobně?

Zakroužkujte jednu variantu.

- a) často
- b) občas
- c) výjimečně
- d) ne

7. Měl(a) jste osobní schůzku s neznámou osobou, kterou jste poznal(a) na soc. síti?

Zakroužkujte jednu variantu.

- a) často
- b) občas
- c) výjimečně
- d) ne

8. Na Instagramu mě „sledují“ :

Zakroužkujte jednu variantu.

- a) pouze lidé, kteří mě znají
- b) lidé, kteří mě znají i neznají osobně
- c) nevím, nikdy jsem to neověřoval(a)

9. Sdílel(a) jste někdy na soc. sítích fotografii nebo video, které zobrazovalo zranění, které jste si sám způsobil?

Zakroužkujte jednu variantu.

- a) často
- b) občas
- c) výjimečně
- d) ne

10. Stalo se Vám , že jste na soc. sítích zveřejnil(a) komentář, který někoho zesměšnil?

Zakroužkujte jednu variantu.

- a) často
- b) občas
- c) výjimečně
- d) ne

11. Stalo se Vám, že jste na soc. sítích zveřejnil(a) komentář, který někoho ponížil?

Zakroužkujte jednu variantu.

- a) často
- b) občas
- c) výjimečně
- d) ne

12. Sdílel(a) jste na soc. sítích fotografie nebo video s násilným obsahem?

Zakroužkujte jednu variantu.

- a) často
- b) občas
- c) výjimečně
- d) ne

13. Sdílíte s někým na soc. sítích příspěvky obsahující intimní obsah? (komunikace se sexuálním podtextem, fotografie, videa)?

Zakroužkujte jednu variantu, v případě odpovědi a) nebo b) zakroužkujte prosím odpovídající údaj v tabulce.

- a) ano, s lidmi, které znám

Často	občas	výjimečně
-------	-------	-----------

- b) ano, i s lidmi, které neznám osobně

Často	občas	výjimečně
-------	-------	-----------

- c) nikdy

14. Označte křížkem nakolik s danými výroky souhlasíte či nesouhlasíte.

Sdílením svých osobních údajů se vystavuji riziku jejich zneužití.

úplně souhlasím	spíše souhlasím	spíše nesouhlasím	úplně nesouhlasím
-----------------	-----------------	-------------------	-------------------

Doba, kterou věnuji sociálním sítím je efektivní trávení volného času.

úplně souhlasím	spíše souhlasím	spíše nesouhlasím	úplně nesouhlasím
-----------------	-----------------	-------------------	-------------------

Komunikací s neznámými osobami na soc. sítích se nevystavuji žádnému nebezpečí.

úplně souhlasím	spíše souhlasím	spíše nesouhlasím	úplně nesouhlasím
-----------------	-----------------	-------------------	-------------------

Při osobní schůzce s neznámou osobou, kterou jsem poznal(a) na soc. sítích, nehrozí žádné riziko.

úplně souhlasím	spíše souhlasím	spíše nesouhlasím	úplně nesouhlasím
-----------------	-----------------	-------------------	-------------------

Při využívání sociálních sítí se mohu stát obětí kyberstalkingu (pronásledování a obtěžování přes informační a komunikační technologie).

úplně souhlasím	spíše souhlasím	spíše nesouhlasím	úplně nesouhlasím
-----------------	-----------------	-------------------	-------------------

Kyberšikana je méně závažný čin než šikana v reálném světě.

úplně souhlasím	spíše souhlasím	spíše nesouhlasím	úplně nesouhlasím
-----------------	-----------------	-------------------	-------------------

Sdílení příspěvků a posílání zpráv s intimním obsahem mě nemůže nijak poškodit.

úplně souhlasím	spíše souhlasím	spíše nesouhlasím	úplně nesouhlasím
-----------------	-----------------	-------------------	-------------------

Vyhledávání příspěvků s erotickým nebo násilným obsahem je chování, které lze považovat za rizikové.

úplně souhlasím	spíše souhlasím	spíše nesouhlasím	úplně nesouhlasím
-----------------	-----------------	-------------------	-------------------

15. Zakroužkujte, prosím, Vaše pohlaví:

muž

žena

16. Zakroužkujte, prosím, Váš věk:

15 let 16 let 17 let 18 let 19 let 20 let

17. Zakroužkujte, prosím, Vaše současné studium:

střední odborné učiliště střední škola s maturitou vysoká škola